

אֵלֵינוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שְׂאֵדָם אֶכְלָם פְּרוֹתֵיהֶם בְּעוֹלָם הָזֶה וְהִסְתֵּרוּ מִצֵּמַת לֵן לְשׁוֹלָם הַכֹּפֶא
וְתִלְמוּד תּוֹרָה בְּנֶגֶד כָּלָם

לזכר ולעילוי נשמת רבי יהושע השי"ר ריוזמן ז"ל, נלב"ע י' במנבת תשס"ט, ת.נ.צ.ב.ה.

בענין
כניסת כהן לבית חולים
ובגדרי מצות ביקור חולים

כניסת כהן לבית חולים

ובגדרי מצות ביקור חולים

א. בכמה מקומות בש"ס הובאו מקורות למצות **ביקור חולים**, ונחלקו הפוסקים האם זו מצוה מהתורה או מדרבנן.

ב. עוד יש לברר, מה **גדרה של המצוה** - לבקש רחמים על החולה או לדאוג לצרכיו, ונפקא מינה לקיום המצוה באמצעות הטלפון. וכן צ"ע, כשבא לבקר חולה ומצאו ישן, האם קיים את המצוה.

• • •

דיני טומאת כהנים:

ג. אופני טומאת אהל, מה מטמא באהל [מת גדול, קטן, נפל ועובר], דין מתי עכו"ם באהל, ודיני הטומאה בחדרים הסמוכים לחדר שבו נמצא המת.

ד. ביאור יסוד דין **'סוף טומאה לצאת'** [איסורו מהתורה או מדרבנן], והאם יש הבדל בין החדר הפנימי שבו נמצאת הטומאה לבין החדרים האחרים [חשש 'סוף טומאה לצאת' בחדר מדרגות ובמעלית].

ה. דין "ספק טומאה ברשות היחיד, טמא. ברשות הרבים, טהור". וחקירת האחרונים, האם **האיסור להיטמא קשור לדין הטומאה**.

• • •

ומעתה יש לרון האם הותר לכהן להיכנס לבתי חולים:

ו. לצורך בדיקות או קבלת **טיפול רפואי**, וכן למטרת **ביקור חולים ויולדות**.

ז. הבעיות הקיימות בבתי חולים [טומאה קבועה - מחדר המתים או ממכון פתולוגי. טומאה מזדמנת - הנגרמת כתוצאה מפטירה באחד מחדרי בית החולים].

ח. ההבדל בין בתי חולים שבהם **רוב המתים ישראל**, לבתי חולים שבהם **רוב המתים עכו"ם**.

ט. סיכום הדינים למעשה.

ח"י אין מבקרין ו לא לחולי מעים ו ולא לחולי העין ולא לחולי הראש וי"י וכן לכל חולי דתקפה ליה עלמא וקשה ליה דיבורא אין מבקרין אותו כמניי (א) אלא נכנסין בבית החיצון ושואלים ודורשין בו אם צריכין לכבד ולרצף לפניו וכיוצא בו ושומעין עשרו ומבשרים עליו רחמים:

במדבר פרק יט

(יג) כָּל הַנֶּגַע בְּמַת בְּנִפְשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר יָמוּת וְלֹא יִתְחַטֵּא אֶת מִשְׁכַּן יִתְוֹד טָמֵא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִשְׂרָאֵל כִּי מִי נָדָה לֹא זָרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טָמֵאֲתוּ בּוֹ:
(יד) זֹאת הַתּוֹרָה אֲדָם כִּי יָמוּת בְּאֶהֱלָ כָּל הַבָּא אֶל הָאֶהֱלָ וְכָל אֲשֶׁר בְּאֶהֱלָ יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים:
(טו) וְכָל כְּלֵי פְתוּחַ אֲשֶׁר אֵין צִמִּיד פְּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא:

שלחן ערוך. יורה דעה. סימן שעב

א. אף על פי שהכהן אסור ליכנס לבית הפרס (פי' קדש קלנד כהן קצר ונמחק כהן קצר ושיעורו מלאה) או לארץ העמים אם צריך לילך שם לישא אשה או ללמוד תורה ואין לו דרך אחרת יכול לעבור דרך שם אפילו אם מוצא ללמוד במקום אחר וכן אבל העובר דרך שם יכול לילך אחריו לנחמו וכן מטמא בטומאה של דבריהם לדון עם עובדי כוכבים ולערער עמהם מפני שהוא כמציל מידם וכן כל כיוצא בזה: הגה כהן שקצב ערוס ב' וזו כהלל עס המת ולא ידע אין להגיד לא אלא יקראו לו סתם קינא כדי שילבש טעמו תחלה אכל חס כהן הגידו לו אסור להמתין עד שילבש טעמו. ודוקא אם הוא כהלל המת שקרא טומאה לאווייתא אכל חס הוא בבית הפרס לו ארץ העמים שהיא טומאה דרבנן ילביש טעמו תחלה דגדול כבוד הכהנים (ומה סימן רפ"ה) כמו שנתבאר לעיל סימן ק"ג:

ש"ך

ב. והוא באוהל כו'. ודוקא אם הוא באוהל המת כו'. נראה דוקא נקט באוהל המת, אבל אם בביתים הסמוכים לבית שהמת בתוכו אע"פ שהן ג"כ טמאים כדלעיל סימן ק"ד, מ"מ י"ל דאינו אלא טומאה דרבנן כדאיתא בטור סי' זה ופוסקים עיין בית יוסף בדבר תורה אהל שיש בו חלל פותח טפח טהור ע"ש ודוק. וכשהבית שהמת בתוכו סתום מכל צד נמי ליכא בביתים הסמוכים טומאה אלא מדרבנן משום דסוף הטומאה לצאת, ואם כן בביתים הסמוכים בכל ענין ילביש טעמו תחלה.

רמב"ם - שופטים - הל' אב"ד - פי"ד

א. כל כהן שנטמא למת חוץ משה מתים המפורשים בתורה או אשתו בעדים והתראה הרי זה לוקה שנאמר לנפש לא יטמא בעמיו. ואחד הנוגע במת או המאהיל או הנושא ואחד המת ואחד שאר הטומאות הפורשות מן המת שנאמר לנפש לא יטמא בעמיו. וכבר פירשנו בהלכות טומאת מת כל דברים המטמאין מן המת מן התורה או מדבריהם:

ג. וכן אם נכנס לאהל טמא שנכנסה לו הטומאה לוקה אע"פ שעצמה של טומאה בבית אחר. וכבר ביארנו כל האהלים שתכנס להן הטומאה או שתצא מהן ודין הסככות והפרעות וכל הדברים המביאין את הטומאה והחוצצין בפני הטומאה ואי זה מהן דין תורה ואי זה מהן מדבריהן הכל בהלכות טומאת מת. ושם ביארנו שאין עכו"ם מטמאין באהל ולפיכך קברותיהם טהורים ומותר לכהן ליכנס לשם ולדרוך על קברותיהם ואינו אסור אלא שיגע בטומאה או שישאנה כמו שביארנו שם.

שלחן ערוך. יורה דעה. סימן שעא

ד. חצר המוקפת זיזין ואכסדראות וטומאה באחד מהביתם אם כל פתחי הבתים והחלונות נעולים טומאה יוצאת לתחת הזיזין והאכסדראות (וקטעם משום דהואיל וסוף הטומאה ללאת דרך שם רואין כאלו ילכה ולכן יס מחמירין לכהנים לילך דרך שער העיר ססוף המת ללאת משם (פסקי מהרא"י סימן כ"ה וכל כו') וי"ס מתירין (סס הניא בס"י י"א) ויסקיל לא הפסיד במקום שלא נהגו להחמיר) ואם נפתח חלון או פתח מצד האחר ואותם של צד החצר כולם נעולים אין הטומאה יוצאת לתחת הזיזין ואם נפתח גם כן אחד מהם לצד הזיזין הטומאה יוצאת מהבית לתחת הזיזין וכן אם טומאה תחת הזיזין נכנסת מתחתיה לבית לכן גגים הבולטים למעלה לחוץ על פתחי הבתים וטומאה באחד מהביתם כל הבתים שפתחיהם פתוחים טמאים.

תרומת

שלומך יסגא לחדא אהובי מה"ר אהרן יצ"ו. אשר דרשתי על אשר מחמירין הכהנים שלא לצאת בשערי החצירות והעיר ושער בית הקברות עד שעבר המת חוצה לאותן שערים ופתחים, משום דסוף טומאה לצאת כדתנן בפ' קמא דאהלות? המת בבית וכו', ובפ' קמא (י, א) ובפרק בתרא דביצה (לו, ב) ובפרק הדר (עירובין סח, א) מיתני לה אהא דיש ברירה לב"ה ולב"ש אין ברירה, וכתבת דמקורב בא מנהג הזה. דע כי לא מקורב בא כי זה הוא קרוב לארבעים שנה, שהיה יום הנועד בארפורט והיו שם ה' קנים מה"ר איכ"ה מה"ר ליפמ"ן מה"ר נת"ן מה"ר יחזקיה מה"ר אברהם כ"ץ ז"ל, ושם נתחדשו אלו הדברים כך הוגד לי באגרא. וגם נמצא פה אצלינו ביימוקי שנתחדשו לפני שאירי מה"ר שלום שכתב שמה"ר מאיר ס"ל אסר לכהנים כוונ"א שיצאו דרך שער העיר שסוף המת לצאת שם עד לאחר שעבר המת חוצה. אבל כתב ג"כ שמה"ר שלום ז"ל לא חשש לאסור זה, וכן נראה נמי דלא נהגו ליהדר בגבוליו בזה.

פסקים וכתבים - סימן כד

הד"ש

ותו דמאן לימא לך דהך טומאה דסופו לצאת הוי טומאה שנויה מגלח עליה, ובסמ"ק מסיק דהיא חוספתא¹⁰ מתרצת היא, דעל טומאה שאין הגזיר מגלח עליה אין הכהן מזהיר עליה, ודלא כמו שכתבו החוספות פ"ק דכתובות¹¹ בשם ר"ת דשבשתא היא¹². אמנם עיין באשירי בהלכות טומאה¹³ משמע דכהן מזהיר כה"ג, ע"ש דאפשר יש לחלק, מ"מ הואיל ורבנן קשישי חששו לאיסורי זה חלילה להפליג דבריהם, והמחמירין כמותם לשנות מנהג המקיל נמי לאו שפיר דמי. אמנם להחמיר בבית של צדוק הדין נראה דיפה כחבת דאין להחמיר בו כלל¹⁴. דאדרבה אותו פתח בא לטמאות את האהל ואמרינן (נזיר נו, א) אף דנין ק"ו מהלכה. ואע"ג דרש"י פרק קמא דביצה¹⁵ פי' דגזירה דרבנן היא, וכן¹⁶ בפ"י המשניות פרק שליש דאהלות¹⁷ נמי פי' דגזירה דרבנן על הפתחים, פרק בתרא פי' להדיא¹⁸ דהלכה למשה מסיני הוא¹⁹, וכן מוכח שם בגמ' להדיא. ומ"מ אפי' אי גזירה דרבנן נראה דמכל שכן יש לחלק, דלא גזרו חכמים אלא בפתח הראשון שבו מוציא המת לאויר העולם, ועיין באשירי בהלכות טומאה²⁰ ותמצא מפורש קצת דין זה.

ונראה הטעם כיון דרש"י פירש בפ' הר"ה דמה שטמא הפתח שסוף הטומאה לצאת שם אף ע"פ שאינו תחת האהל של מת הלכה למשה מסיני הוא ואין טעם בדבר. ונכל לומר כיון דמילתא בלא טעמא הוא הבו דלא לסיף עלה, ונימא דכך היא הלכה דוקא באותו פתח שמוציאין אותו תחילה מתוך האהל אל תוך האויר, הואיל ובאותו יציאה נטרה האהל יאמרו האהל, הלכה שאותו פתח טמא ולא מכאן ואילך, ואין לחמיה על חילוק זה. וכענין זה תניא בחוספתא²¹ על אותו משנה פתח גדול ופתח קטן חשב להוציאו בפתח קטן (טהור) [טיהר] את הגדול, ויש לי פרישות על המשניות דסדר טהרות²². ופירוש בבא זו כגון שיש שער גדול ובה פתח קטן, והשאר אין פותחין רק לסוסים ולגמלים אבל בני אדם הנכנסים והיוצאים אין פותחים להם אלא פתח קטן, ואם חשב להוציא אותו בפתח קטן טהור השער²³. הא קמן דאע"ג דהמת עובר דרך תורת השער הגדול אע"פ כוונתו, היינו כעין שחלקתי, ומה"ר שלום ז"ל חלק בענין אין לי פנאי להאריך.

סי' כד: 1. מה"ר אהרן פפנהיים (ח"ב עמ' 89). 2. צ"ל פי' — משנה ג' (וכ"ה בלקט"י שם). 3. בלקט"י שם "מה"ר מכל". 4. רמ"א (יור"ד סי' שע"א ס"ב) ועי' (סק"ט) מרש"ל. ועי' ב"י בשם כלבו, ופרישה שם. ובחסם צבי (סי' ק"ג) האריך לתמוה ע"ד רבינו וכתב דאישתמיתני משנה ערכה אהלות (פי' מ"א). ע"ש. ולא ידעתי רצונו שהרי משנה זו גופא הביא רבינו (ואולי גם לפניו היה כתוב פ"ח, אך ט"ס הוא). ועכ"פ ק"י ליתא אלא לפי הרמב"ם שם, אך לפי הרא"ש וכן הראב"ד (בפס"ז מט"מ ה"ו) לק"מ. וכבר ראיתי בדג"מ שהעיר עליו. ועי' בסדרי טהרה אהלות שם (ק"ג). והנה אף שרבינו ע"כ לא יפרש בהרא"ש והראב"ד וכדמוכח לקמן (ע"י הע"ר 8) מ"מ גם לפי ד"ש לק"מ. ועי' מהרי"ל (סי' ק"ג ס"ו). ועי' מהרי"ט (ח"א סי' צ"ו) ורדב"ז (ח"א סי' תע"ו). ועי' משה יוסף (ח"ב יור"ד סי' ה') מה שהביא ממכ"ט ומהרי"ט הנ"ל, ובאתרא דצפת. ועי' מהרש"ם (ח"ב סי' רל"ג). 5. עירובין סח, א ד"ה עד שלא ימות. 6. אהלות פ"ח ה"ב. 7. בלקט"י שם איתא "פירוש". 8. הנה פי' זה הוא כהר"ש ודלא כהראב"ד ורא"ש הנ"ל בהער' 4. ועכ"פ לק"מ דאינו כפי' הר"מ. ועי' סד"ט שם ובס"מ (פס"ז מט"מ ה"ו). 9. סי' צ"ו. 10. שמחות פ"ד הכ"א. 11. ד ב ד"ה עד. 12. עי' מהרי"ל שם מש"כ מר"י"ף בהלקט"י הל' טומאה (עמ' כ"ה א). 13. סי' ט"ו. ועי' ר"י"ף הנ"ל. 14. בלקט"י שם "דאינו בכלל הלכה" ומילת "דאין להחמיר בו כלל" ליתא. 15. י, ב ד"ה כולם טמאים. 16. בלקט"י מכתב משניות. 17. כנראה כיון לפי' הר"ש משנה ו'. 18. כוונתו לרש"י ביצה לח, א ד"ה בדאורייתא. [בלקט"י לשון זה איתא קודם וכן בפ"י המשניות]. 19. צ"ל דרש"י סותר ד"ע. וכבר עמד ע"ז בפנ"י וש"מ ביצה שם. ועי' חידושי אהלות (פי' מ"ג). 20. סי' ט"ו. ואינו שייך כ"כ. ובלקט"י איתא "במיימוני" — פי' מט"מ ה"ב.

פרק ד - כלל מומצא מוגע, משא ואהל

ג' חלקי מומצא מת

(א) שלשה דברים כלולים באיסור מומצא מת, והם: מנע, משא ואהל⁽¹⁾.

מנע: שנאמר (ומנע יט, יא), הונגע במת לכל נפש אדם ומנע שבעת ימים⁽²⁾.

אהל: שנאמר (סס, יז), זאת התורה, אדם כי ימות באהל, כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים⁽³⁾.

משא: למדנו מקל וחומר ממוצא נבילה⁽⁴⁾. וכולם אסורים מדון תורה, ומטמאים שבעת ימים.

שלשת אופני מומצא אהל

(ז) מומצא אהל, ביאורו בשלשת אופנים⁽⁵⁾: א. האדם או כלי - ואפילו מחט - טהורים שהאחילו על המומצא, הרי הם טמאים במוצא אהל. ב. האחילה המומצא על האדם או הכלים, נטמאו במוצא אהל. ג. היו המומצא עם האדם או עם כלים תחת אהל אחד המאחיל מעליהם⁽⁶⁾, הרי אלו טמאים⁽⁷⁾, וכל האהל הוא מלא במוצא, והנקרא אהל המשכה, והוא עיקר מומצא אהל, כדכתיב (ומנע יט, כז): אדם כי ימות באהל, כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים.

הטומאה המטמאה במוצא אהל היא רק מומצא מת וכל שאר חלקי המת, אבל מומצא אחרות אינן מטמאות במוצא אהל⁽⁸⁾.

פרק ה - המתים המטמאים

מת גדול, קטן, נפל ועובר

(ח) כל מת, בין גדול ובין קטן, ואפילו הוא נפל, ואין בו שיעור ביות, הרי הוא מטמא, ואסור לכהנים להיטמא לו⁽⁹⁾.

ואפילו לא נתקשרו אבריו בנידים, נחשב כמת ומטמא⁽¹⁰⁾.

זה הכלל, כל שהפילה לאחר ארבעים יום שנתעברה, שהם כדי יצירת הולד, צריך הכהן להזהר ולפרוש ממוצא⁽¹¹⁾. אבל אם הפילה תוך ארבעים יום, אינו נחשב אלא כמים בעלמא ואינו מטמא. וראה בהערה⁽¹²⁾.

אם הנפל שאינו בר כימא עדיין חי, מותר לכהן להיטמא לו, כיון דבחיותו אינו נחשב כמת⁽¹³⁾.

מקור הטהרה

פרק ד

(א) משני נזיר דף מט ע"ב ואהלות פ"א מ"ה ופ"ה מ"א, ורמב"ם הל' טומאת מת פ"א הל' א. ומבואר בספר המצוות להר"ם עשה קו וכן בהקדמה להל' טו"ם דהוי מצות עשה אחת דטומאת מת. והרמב"ן בהשגות בטהרה פ"א הל' טו"ם השיג ע"ז דלא הוי דין הטומאה בחשבון המצוות. וע"ע בסמ"ג עשה ולא חזינון מ"ז רסג ושצח אמאי לא נקט הרמב"ן כל דיני הטומאה בחשבון המצוות.

(ב) ספרי פ"ה חוקת שם. ועיי"ש בהגרא"א על הסיפרי שגורס דטומאת מגע נלמדת מקי"ט מוטמאת אהל, והפסוק נדרש לענין אחר.

(ג) עיין ביות רענן על הילקוט שמעוני שם רמז תשסא, דבא הכתוב ולימד על המת טומאה חדשה שלא מצאנו דוגמתה בכל הטמאים.

(ד) רמב"ם שם הל' ב. והק"ו הוא: ומה נבילה שהיא טומאת ערב ואינה מטמאה באהל מטמאה במשא שנא' והנושא את נבלתם, כ"ש מת; ומה נבילה שמגעה טומאת ערב אף משא, כן, גם המת שמגעו טומאת שבעה אף משאו כן, ראה בילקוט שמעוני שם. ועיי"ש ברמב"ם שכתב טעם למה לא כתבו הכתוב לטומאה זו בפירושו.

(ה) ושני האופנים הראשונים מאהלים בכל שהוא, ואין צורך שיעור טפה, משא"כ באופן השלישי, כמ"ש לקמן פרק ז סעי' א, ועיין באהלות פט"ז מ"א.

(ו) רמב"ם שם הל' י. והאופן השלישי נקרא אהל בהמשכה, עיין חולין דף קכ"ב, וכדמבאר שם ברש"י, דטהור אינו מאהיל על הטומאה, ולא הטומאה מאהילה עליו, אלא דבר אחר ממשיך את הטומאה עליו.

ועוד איתא במשני כלים פ"א מ"ד, ונפסק ברמב"ם שם, שטומאת אהל אינה מטמאה בשאר טומאות, כי אם בטומאת מת בלבד.

(ז) כיון שהאהל עשוי מדבר המקבל טומאה ובין שעשוי מדבר שאינו מקבל טומאה, בין אהל תלש ובין מחובר, בין העשוי בידי אדם ובין העשוי בידי שמים. ועיין בערוך השולחן העתיד הל' טו"ם סי' יד סעי' א. וראה עוד מכללי טומאת אהל לקמן בפרק ז.

(ח) ראה לעיל בסוף הערה כא.

פרק ה

(י) רמב"ם פ"ב דטו"ם הל' א, והפוסקים הביאו כמה משניות מפורשים במסכת אהלות וגמ' נזיר דף ג ע"א, ועיין כ"ס ט"ז וחיורשי הגרשוני ורע"א. ומש"כ "ואין בו שיעור כוית", כן מוכח מגמ' נזיר שם דמת שלם אינו צריך כוית בשר, ורק אבר מן המת צריך כוית בשר, כדלקמן. וע"ע בירושלמי נזיר פ"ז הל' ב דמפורש דנפל מטמא בפחות מכזית.

(יא) חולין דף פט ע"ב, נזיר שם, ורמב"ם שם, והובא באחרונים, ראה רע"א בפ"ב דאהלות מ"א, ובקיצושי"ע סי' רב, ועוד.

בשנית בנין ציון סי' קט"ז על נפל שנגמר באבריו, דאיסור גמור להשהות ולשומו בכלי יי"ש למען יעמוד ימים רבים כדי להתלמד בו חכמת הניתוח כמנהג הרופאים, דהוא מכשול גדול לכהנים והוא מטמא באהל, יעו"ש.

פרק ז - כמה כללים במוצא אהל

ביאור יסוד דין סוף מומצא לצאת

(ג) כלל אמרו במוצא⁽¹⁾, שהפתח אשר עתידים להוציא דרכו את המת מן האהל שהוא נמצא שם⁽²⁾, דעל ידי הוצאה זו ימהר האהל ממוצא המת, אף על פי שהפתח הזה נעול וסתום, והרי קי"ל דאין המומצא יוצאת בפתח סתום ונעול, מכל מקום באופן זה דנים את הפתח הסגור כאילו הוא פתוח, משום דסופו להיפתח והמוצא תצא דרכו, על כן אסור לכהן לעמוד שם תחת המשקוף או תחת גגו או זיו וכיו"ב הנמצא מעל דלת היציאה, גם כשהדלת נעולה⁽³⁾.

והוא הדין אם יש כמה פתחים ואין ידוע באיזה מהן יוציא המת, וכל הפתחים סגורים עתה, הרי כל הפתחים טמאים במוצא זה של "סוף המומצא לצאת" מספק⁽⁴⁾.

וכל זה באופן שלא חישב בדעתו כלום, אבל אם חשב להוציא את המת דרך אחד הפתחים⁽⁵⁾, או אפילו שלא חשב בפירוש כן, אלא שאחד הפתחים נפתח⁽⁶⁾, דמן המתם יוציא את המת דרך הפתח ההוא⁽⁷⁾, הרי שאר כל הפתחים הסגורים מהורים, ואין בהם טומאה זו.

אמנם, מומצא זו נאמרה רק בפתחי יציאה, ולא בפתחי כניסה, וכגון כשהמוצא בחדר החיצוני, ויש פתח כניסה לצד החדר הפנימי, אם הדלת סגורה, אין המומצא נכנסת לחדר הפנימי, כיון דאין סוף המומצא לצאת דרך שם.

ועל פי זה יובנו הסעיפים הבאים.

פתחי שאר החדרים שבאותו חבית והטומאה תצא דרכם

(ד) חדר לפנים מחדר שדלתותיהם סגורות, והמת נמצא בחדר הפנימי, יש שכתב לצדד שאין מומצא "סוף מומצא לצאת" רק בחדר הפנימי שבו נמצאת המומצא בעת, אבל בחדר החיצוני לא אמרין שיש שם מומצא זו⁽⁸⁾.

מקור הטהרה

(יט) ב"ת, מ"מ, קיצושי"ע ושאר פוסקים. ועיין בערוה"ש העתיד טהרות ד א, דפשוט שאיירי בנתרקמו אבריו.

אבל בשו"ת נודע ביהודה יור"ד סי' צז נסתפק אם צריך ריקום, וכתב דמ"מ פשיטא לדידן שאין אנו בקיאין בבדיקת השפיר לידע אם הוא מורקם, כל שמפלת לאחר מ' יום מטמא באהל וצריך הכהן לפרוש, אם לא שודאי שהוא פחות מארבעים יום לשמושה.

(כ) דע: דכל מקום שהפילה ואיכא טפיאק אי הוה לאחר מ' יום לעיבורה, יש לכהן לצאת מהאהל שהנפל שם, ואפילו הוא אכיו או אחיו ושאר קרובים, כמבאר לעיל בפרק ג סעי' ו, דאין לקרובים להיטמא רק לוולד בן יומו שודאי כלו לו חדשיו, או שהוא כבר בן שלושים יום, אבל בהפילה עברה, ודאי דאין לו דין קרובים, ואסור לו להיטמא. ומצאתי דכ"כ בערוך השולחן סי' שע סעי' יב.

(כא) שו"ת דברי מליכאל ח"ד סי' צג, דאע"פ שלענין כמה דברים דינו כמת, מ"מ לענין טומאה הוי כחי, ודמי לבן פקועה דדינו כשחוט, וחיותו מטהרתו.

פרק ז

(יב) עפ"י הקיצור שו"ע סי' רב סעי' ו.

(יג) הנה לענין טומאה רצוצה, דהיינו טומאה שאין מעליה או מתחתיה חלל טפה, שדינה שהיא בוקעת ועולה ובוקעת ויורדת, אם אמרין על פתחי חדר כזה דין דסוף הטומאה לצאת. בספר פתח האהל כלל א סי' ט כתב דאיכא בזה מחלוקת הפוסקים, ותלה זאת בחקיקה המפורסמת שלו, אי טומאת סוטל"צ היינו שרואין הדלת כאילו היא פתוחה מעתה, הואיל וסופה להיפתח, א"כ בטומאה רצוצה אין הטומאה מתפשטת, ואי טעם דסוטל"צ הוא משום דהואיל וסוף הטומאה לעבור ולצאת דרך שם רואין כבר כאילו עכשיו הוא שם, י"ל דגם בטומאה רצוצה אמרין סוטל"צ.

(יד) בענין אם טומאה זו היא טומאה מדאורייתא או רק מדרבנן, עיין לקמן פרק יב סעי' יא. וראה גם בהרחבה בקובץ זכרון י"ד סי' ה סעי' ב.

(טו) רש"י ביצה דף י ע"א ד"ה כולם טמאים. ועיין בהגרא"א שם דמבואר מדברי הר"ש והרא"ש דאין טומאת הכלים הנמצאים שם מדין ספק, ונתקשה התם בטעמא דמילתא, ועוד הקשה דאי הוי ספק למה לא בטלו הכלים הטמאים כטהורים מדין ביטול ברוב.

(טז) כתבו האחרונים, דמי שמוטלת עליו החובה לקבור המת, בו תלויה המחשבה להחליט באיזה פתח ודרך יוציא את המת, יעניין במשנה אחרונה אהלות פ"ז מ"ג דמדריך כן מהתוספתא שם פ"ה הל' ד, וכן כתב הרש"ש בבבב"ה שם ברש"י ד"ה אף.

(יז) ודבר זה תלוי אם זה פתח שיש שם דלת, אפילו אם נפתח מאליה בלא דעת. אבל כתבו הר"ש והרא"ש פ"ז מ"ג בשם התוספתא, וכן בכס"מ הל' טו"ם הל' ב בשם מהר"י קורקוס, דבחולין שנפתח מאליה, מכיון שאין הדרך להוציא משם, אינו מציל את שאר הפתחים.

(יח) יעניין ברש"י שם דכ"ה: דודאי בההוא דנפתח מפיק ליה. בחידושי חת"ס ביצה דף י ע"א חידש בדעת רש"י שגם אם שני הפתחים סגורים אלא אחד כלי מגעול ואפשר לפותחו בקלות והשני כמגעול, זה סגור כלי מגעול מציל על השני. וכשו"ת שכתב הלוי ח"ה סי' קפד כתב דהוא חידוש גדול, ואין משמעו כן בכל הפוסקים, ואולי גם חת"ס לא כתבו אלא אליבא דרש"י.

ועוד כתב שם בחת"ס, דאם היו כל הדלתות בלא מגעול אלא מגופפים, או אם נפתחה דלת אחת אפילו פחות משיעור הוצאת טומאה, מציל על השאר, יעו"ש.

מהרת הכהנים כהלכתה - המושך

חששות לטומאה בבית

(א) אותם בתי החולים שיש בהם חדרים או מרתפים המיועדים לאיסחון של חלקים ואברים מן המת וכן החי, כמו מכוון פתולוגי, מעבדות, מכוני מחקר ולימוד, בנק לאברים, חדרי מתים, וכיו"ב, ובבתי חולים אוניברסיטאים זה מצוי - הרי שבכל הבנין, ואפילו הוא בעל קומות הרבה וחדרים הרבה, ואפילו יש שם כמה בנינים הסמוכים זה לזה ויש גג המחבר ביניהם, כשהדלת פתוחה בחדר שבו נמצאת הטומאה, עוברת הטומאה לפרוורדור ולחדרים האחרים ומשם לחדרי המדרגות ולשאר המקומות, כך מקומה לקומה ומבנין לבנין, בכל האנפים והמחלקות י"י.

ויש בתי חולים בארץ ישראל שנעשו בהם תיקונים וסידורים ע"י יהודים מוסמכים ויראי השם שהפרידו את המקומות האלו בדלת לפנים מדלת, וכשהאחת נפתחת השנית סגורה, ואח"כ כשהשניה נפתחת זה רק אחרי שהראשונה כבר נסגרה, וכמובא לעיל פרק ט סעיף יב, וכן כל התעלות שעוברות בהם מערכת המיון אויר, ושאר המיכשורים, צריכים לסתמם ברשת של נקבים קטנים, וכדלעיל שם סעיף ט. וכמובן שהכל צריך להיות בפקוח והשגחה.

ומלבד זאת, מצוי שימותו חולים ויהיו נפטרים גם בכל חדרי בתי החולים, ובפרט בחדרי ניתוחים וחדרי לידה, על כן יש להשתדל שהחדרים והפרוורדורים יהיו סגורים כמה שאפשר, וגם יסדור מערכת הוודות לכהנים בכניסה לבית החולים ובעוד מקומות, המודיעה לציבור הכהנים מתי יש טומאה בתחומי אנפי ביה"ח, ועוד יוהרו להודור להעביר את החולים לחדר מתים המבודד, על מנת למנוע מכשול מן הכהנים המצויים שם י"י.

חשש טומאת מיטליצ

(ז) עצה זו לסגור ולבודד את הטומאה, מועילה לענין טומאת אהל, שאינה עוברת מחדר לחדר רק כשיש פתח פתוח של טפח על טפח לכל הפחות.

אבל פעמים גם כשהטומאה סגורה ומבודדת בתוך חדרה עדיין ישנה טומאה גם בשאר הפרוורדורים והחדרים, והיא טומאת "סוף טומאה לצאת", והיינו שבמקום שהטומאה תעבור ותצא מן האהל, יש כבר מעכשיו טומאה י"י, וכמובא לעיל פרק ז סעיפים יז בארוכה, ולזה אין מועילים התיקונים הנ"ל.

ויש שרצו להמציא תיקונים גם למניעת טומאה זו, וראה בהערה י"ח.

מקור הטהרה

להחיר לשהות בתוך המעלית משום דהוי כפתח בפני מי שעומד בתוך המעלית ולא בפני המת שעדיין לא הגיע לתוך המעלית כנ"ל, מ"מ בין כך אסור להכנס לצאת מן המעלית, דהא בחדר המדרגות ודא איכא כבר מעתה טומאת סוטליצ כפשוטו בש"ע. וה' הטוב יצילנו משיגאות, ויראנו מתורנח נפלאות.

פרק יד

(יב) גם בבתי חולים הכנויים ביתנים ביתנים ולא בבנין אחד גדול, שייך שתעבור הטומאה ממקום למקום ע"י גננים או צנרת וכיו"ב, ולפעמים אסור ללכת אפילו בין הביתנים. ואם עשו הפרדה ומחיצה, יועיל.

בבתי חולים המיועדים לילדות בלבד גם כן יש חשש לטומאה, ולפעמים יש שם עובדים שפגפגו, ותפלים מטמאים, וצריכים לכוון זאת.

(יג) ראה בס' טהרת פתחים ח"א ח"ב לענין מקומות בשאר אנפי ומחלקות ביה"ח, שא"א לעשות שם תיקון של דלת לפנים מולת, והוצע לעשות ארונות קבועים לבידוד מיוחדים שיש להם תורת אהל לחצוץ בפני הטומאה בתנאים מסוימים, אך לפי שיש נהגו להשאיר את הנפתר משך כעשרים דק' לאחר יציאת הנפש בלא לגעת בו, א"כ בבתי חולים גדולים שיש נפטרים מרובים לא תועיל תקנה זו. וכן כשיש נפטרים בחדרי האישפוח אין שייך גם לעשות תיקון זה.

על כן הביא שם הצעה לעשות מחיצות מתקפלות מסביב למטת הנפטר או לכה"פ בפרוורדור מחוץ לחדר המת, והמחיצות יהיו מהגד עד הרצפה בלא חור טע"ט. ולענין אם מותר לעשות כן בשבת, ראה שם ח"א פ"ב.

(יד) וטומאה זו היא רק בבתי חולים ישראלים, אבל בבתי חולים של גוים ליכא חשש טומאה זו דסוטליצ, וכלעיל פרק ז סעי' ו.

(טו) בספר גשר החיים ח"א סי' ג כתב בבתי חולים הכנויים אולמות ואכסדראות הרי סוף טומאה לצאת דרך האכסדראות המאהלת על פתחי החדרים, וכתב שם עדיין בקצה האכסדרה מחיצה לפני בית מיוחד שיש לו פתח לצד אחר, למען יכנסו בו הכהנים הפקידים והחולים עד שיוציאו את המת משם ולא יצטרכו הכהנים להיות נעולים, ע"כ. אבל עדיין לא תועיל עצה זו עד לאחזה המחיצה, ועדיין.

וראה בשו"ת מנחת יצחק ח"י סי' קכד ובשו"ת שבת הלוי ח"ו סי' קעד שדנו על תיקון לסוטליצ, לעשות במעבר או במסדרון בית ועליה והפסק פחות מטפח בתקרת הבית שהיא רצפת העליה, באופן שיוצא רצפת שגובה ג"ש ואורכו כרוחב המנהרה ועומקו יהיה יותר מר' טפחים, ובאמצע רצפת העליה יהיה הפסק לכל אורכו שהוא רוחב המנהרה, ורוחב ההפסק יהיה פחות מטפח. ועדיין בשו"ת שבת הלוי כמה שדן על קונטרס שיצא בענין זה, והעלה למעשה שאין לטהר הטומאה מחמת עצה זו.

וראה עוד בשו"ת מנחת יצחק ח"ו סי' קלח בשו"ת מנחת שלמה ח"א סי' עב בשו"ת אבן ישראל ח"ו סי' מז ובטהרת פתחים על הצעה לעשות ארון גדול ב"בא במידה" מחומר שאינו מקבל טומאה, ויהי מורכב על גלגלים שגם הם אינם מק"ט, ויהיה סגור לגמרי מכל צד, רק יהיו לו ב' דלתות, אחת למעלה להכנסת המת או האיברים, והשניה מלמטה בתחתית הארון כדי להוציא אותם מארון אך ורק בחדר המתים, החלל שבין תחתית הארון והרצפה יהיה דוקא פחות מטפח, ולעומת זה יהיה ודאי בתוך הארון גובה של טפח בין המת והמכסה של הארון, העברת המת או האיברים מבית החולים תהיה רק ע"י ארון זה בלבד ולא ע"י דבר אחר, והוצאת הארון מביה"ח תהיה דוקא דרך גרידה על הרצפה ע"י החצות הגלגלים, ולא להרים אותו כלל מהרצפה כל זמן שהארון הוא עדיין בביה"ח, וראה בספרי השו"ת הגיל משי"כ לפקפק בהצעה זו, ואכ"מ.

ויש שהכריע למעשה שגם בחדר החיצוני וכן בכל החדרים שבאותו הבית שהמת יעבור דרכם ישנה טומאה זו י"י, אלא דאפשר שבהדר הפנימי שבו נמצאת הטומאה היא טומאה יותר חמורה משאר החדרים. וראה בהערה י"ח.

פתחים ושערים שהמת יעבור ויצא דרכם

(ו) יש מחמירין שכהנים לא ילכו דרך שערי החצירות ושערי העיר וכיוצא באלו בכל השערים - שאינם מחוברים עם גג האהל - ושבהם סוף המת לצאת ולעבור דרכם, ויש שנחלקו וסברו שמותר בכל השערים הללו מלבד השער והפתח של הבית שהמת נמצא בו, דרך בזה שייך טומאה זו דיוסוף טומאה לצאת י"י.

פרק י - בית ועליה - כשיש שם טומאה

דין חדר מדרגות שבזמנינו

(ד) היה פתח היציאה מהדירה שהטומאה בה אל חדר מדרגות משותף לכמה דירות, כבבנינים המשותפים שבימינו - הרי הטומאה נכנסת מיד אל חדר המדרגות, אפילו כשלת הדירה שהטומאה בה סגורה, מכיון שסופה של הטומאה לצאת דרך חדר המדרגות.

על כן, כהן הנמצא באחת הדירות שבבנין, יקפיד שדלת דירתו תהיה סגורה, וכן אם יש חלון שמעליו ישנו גג המאהל, והוא מאהיל גם על חלון הדירה שבו נמצאת הטומאה, יקפיד לסגור חלונו, עד שיוציאו את הטומאה מן הבנין, ויורה שלא להכנס ולעבור דרך חדר המדרגות כלל י"י.

פרק יד - רפואה ובתי חולים

בתי החולים

(ה) בתי חולים ובתי רפואה שבזמנינו, ישנם כאלו שיש בהם איסורי טומאת מת וטומאת אהל באופן קבוע ותמידי, ויש שנעשו בהם סידורים הלכתיים ויש בהם רק חששות לטומאה מעת לעת. ונבאר הרברים:

מקור הטהרה

(בג) עיין בשו"ת"מ ביצה דף י ע"א דכן נראה ממשמעות לשונו, וכן מצד כערוך השולחן סי' שעא מסעיף ט ואילך. ועי' בשו"ת הריב"ז ח"א סי' תעו.

(כד) דעת הגר"א באלוהי רבה פ"ז דאהלות, וכן משמעות ספר האשכול. ועיין בשו"ת שבת הלוי ח"ה סי' קעד דמאר"י להוכיח דכן משמעות הפוסקים, ועיין שם כמה שדחה את ראיית הערה י"ש.

(כה) בשו"ת שבת הלוי שם כתב לחלק דבפתח הראשון הרי סוטליצ הל"מ טומאה מן החוררה ובשאר הפתחים הרי רק טומאה דרבנן, ובה מיושבת סתירה רש"י במס' ביצה, הובא לקמן פרק יב בהערה מ ובזכרון י"ד סי' ה סעי' ב, והביא שם כשהל"ל דגם השדי חמר ח"ג מערכה ט מ"ד כתב חילוק זה בשם המכתם לדוד יור"ד סי' נא.

(כו) שו"ת תרומת הדשן חלק פסקים וכתבים סי' כד, כל בו סי' קיד, והובא ברמ"א ובש"ך בס' שעא סעי' ד. והטעם של דעת המחזיקין ביאר התרומה י"ד, דרך מאותו הפתח שמוציאים המת תחילה מן האהל שנמצא בו, וביציאה זו נטהר האהל, רק אותו הפתח נטמא, אבל שערים ופתחים שאחרי זה שיש הפסק אויר בין האהל וביניהם, אין אומרים בהם סוף טומאה לצאת. ועי' במהרי"ל סי' קג, ועיין באורן בספר פתח האהל כלל א סי' א.

פרק י

(ח) כנ"ל בסעיפים הקודמים, דגם אם הטומאה בדירה סגורה, מ"מ כיון דסופה לצאת דרך חדר המדרגות, הרי הטומאה חלה כבר מעתה, וכמובא בשו"ע סי' שעא סעי' ד דכל תחת הדיוקן והאכסדראות הממשכים מהפתח שבו יצא המת הרי הוא נטמא מעתה בטומאת סוטליצ, וכמובא לעיל בפרק ז מסעי' ג ואילך.

ובשו"ת שבת הקהתי ח"ה סי' רח דן לענין כניסת כהנים למעלית בבנין שבו המת באופן שיוציאו את המת מביתו דרך המעלית, והביא את דברי התרומה הדשן המובאים ברמ"א סי' שעא סעי' ד ושערי העיר והחצר שהמת יצא בהם ג"כ נטמאים מעתה בטומאת סוטליצ, אבל מה שנכנסים לבית צידוק הדין אינו נחשב מעכשיו שסוף הטומאה תצא משם, אלא סופו להכנס ורק אח"כ יצא, ומביא דברי המעריז מלך המובאים בש"ך כאן, ומה שהשיג עליו בשו"ת חכם צבי סי' קג, והובאו דבריהם לעיל בפרק ז סעי' ה.

ולקישטא דמילתא, כמה שפעלה שם לרצא באות ג דמותר לכהנים לילך בכל הבנין שהמת בו, מלבד בשער הראשי של הבנין, אבל בחדר המדרגות וכן במעלית שבו יוציאו המת מותר לו, ובמעלית כתב להחיר מסבדא דהוי כבית צידוק הדין שאינו סגור עכשיו על המת, ולענין שנה בזה דין המפורש בשו"ע שם, דסוטליצ אינו רק תחת המזוזות והמשקוף, אלא גם בכל האהל שממשך מן משקוף חלול, דבשו"ע נפסק דכל תחת הדיוקן והאכסדראות הממשכים מן הפתח שיוציאו דרכו את המת הוי בהם דין דסוטליצ, והחידוש של התרומה י"ד הוא דאפילו כשיש הפסק גגין ג"כ אמרין סוטליצ, כגון בשערי העיר והחצירות, וכמו שמקשה שם בחכ"צ על התרומה י"ד ממשניות מפורשות דכשיש רוח בין אהל לאהל לא אמרין סוטליצ, ומובא דסבר שזה חידוש של התרומה י"ד.

וכן הנידון לגבי בית צידוק הדין, דהוי ג"כ ככה"ג שאין רצף של אהלים, אבל כשיש רצף אהלים מן הפתח סוף הטומאה לצאת דרכה, ודאי הוי שם טומאה דסוטליצ, וכמפורש בשו"ע הגיל, וא"כ אסור לכהנים לשהות כלל בחדר המדרגות, וממילא אפילו אם היה מקום

דגל
מרבבה

דחתי מעלמא ולאו מיניה קרבו לא אמרינן דהוחק
צב"פ ועיי"ש מקו"ח ואם כן ה"כ דאין מקום הצית
חולים גורם לומר דהוחק אותו מקום אלא כל מי
שמה שם מעלמא הוא וחלין ועתה גורם לו לצדו
ולאו רחיה מזה דככל שעתה יתרחש מיתא ח"ו וליכא
להחזיק מאדם לאדם אם אין לחלות בגורם אחד
בגון קטלנית דמעיינה או מזה גורם או דבר ר"ל
דחזיר אותו מקום ואותו זמן גורם ולכן דחזיר י"ל
צכל פעם רוצ חולים לחיים ומוקמוינן להו צחוקה
חיים מכל מקום כיון דהרבה חולים שם לכן רגיל
צמתיים ר"ל יש מקום לחוש ולצרר אם אפשר.

אבר אם לא אפשר לצרר מותר דאין שום חזקה
מגצרה לגצרה וכ"כ העו"ז ס"ק כ"ז לענין
נמלא שלשה כדרכים צער דאין דומה להצטיל שכלל
צו תולעים דאקור דהתם אמרינן דודאי ענין של
ירקות אלו לגדל תולעים משא"כ כאן דכל צהמה
יש לה חזקה עוצה צפני עלמה ומה יזיק איקור של
אחת לחצתה וכ"כ כה"כ סס.

ומ"מ היכי דאפשר לצרר לריך לצרר כיון דחזקין
צצתי חולים הגדולים ונחמה ריבוי החולים
שכיה מיעוט דמתיים שם וכדק"ל להלריך צדיקת
הריאה אף דרוצ צהמות כשרות כיון דהוי מיעוט
המלי כמו שפרש"י צפ"ק דחולין דף י"ז ועוד רחיה
מחצותה שור צפ"ח סימן נ"ז ס"ה דלוקח צהמה
ויודע שיש לצהמה זו אם העומד לשחיתה דליכא רק
ספק אם נשחטה היום ואפילו לקח מגוי חגר יש
לשאלו אם מוכרה לישראל צחות הימים כדי שיוכל
ליך לישראל להכיר אותה צהמה ולשאלו מתי
ישחטה שלא יכשל צחיקורא עיי"ש והרי יש להאם
שכשאר אלל הגוי או להלוקח ישראל חזקה מי וגם
יש חזק"ק דלא כמכרה עדיין לישראל ומי רחוי
לשאלו ולצרר ועיי"ש עוד דגם כשא"ל לחקור ועומד
להתצרר אחר שחיתה שאין לשחוט אף כאן דיש מלוה
ציקור חולים אין למונע כשא"ל לחקור.

שאלה אם מותר לכהן לכנס צצתי החולים
הגדולים לבקר את החולה כי כמעט אין
יום שלא ימלא שם עכ"פ חד צר מינן ישראל ומוכחים
שם צחר הסמוך הקצוע לזה ויש ללדד לקולא ללרף
דעת הפוסקים דצו"ז כיון דכולם עמלי מתיים וליכא
אפר פרה ליכא איסור תורה לכהנים מלעמא למת
וכדאיתא צדג"מ יו"ד סימן טע"ז וצחח"ס יו"ד סימן
טל"ח וצט"ג שאלל הרי"ק הלכות עומאה צסס סמ"ג
וצספר ירחים ס"י ש"א.

נ"ל דפשיטא דיש להקל משום דרוצ חולים לחיים
ויש להם חזקת חיים אך כל זה אם אי אפשר
לעמוד על הדבר אצל סתמא יכול לעמוד על הדבר
לשלו את מי שאינו כהן לפניו אל בית החולים
ולשאלו שם אם ימלא ישראלים או ילך לחצר הכ"ל
ויראה דכה"ג אין לסמוך על חזקת חיים ורוצ חולים
לחיים דהא כתב צחידוסי רמזין צגיטין דף כ"ח אהא
דחיתו חולה או זקן מוקמוינן אותו צחוקה מי משום
דאי אפשר לחקן ולחוש עיי"ש ואם כן כאן דאפשר
לעמוד על הצירור צקל לא כסמוך על החזקה לכתחלה.

ואפ"ל נימא כהפוסקים דהוי רק איסור דרצון
מ"מ לריך לחוש כדאיתא צפ"ק דפסקים
דף ד' אהא דנשכיר בית לחצרו צ"ד דאפילו כימא
חזקתו צדוק אם איתא צעיר לריך למיטייליה וכתב
הפר"ח צא"ח סימן תל"ז אף דא"ל לצדוק צהמות
מח"י טרפות וסמכין דרוצן כשרות שאני התם דיש
טרחא מרובה צצדיקת הס"י טרפות משא"כ הא דאם
איתיה צעיר לריכין לשאלו דאין זה טרחא כל כך
ליך למשכיר לשאלו אותו וכ"כ חוספה צפ"ק דעירובין
דף ה' צספק דצריהם לקולא הוא רק אם אי אפשר
לצרר אלא צעורא גדול והוצא צמכ"י כלל כ"ט קק"ח
ואף דכאן יש להחולים חזקת חיים וליכא למימנ
צצית החולים זה הוחק צמת כל יום יותר משלשה
פעמים דהא כתב העו"ז צו"ד סימן פ"ד צסס רש"ל
וכ"פ הנג"א צקימן חס"ה וצקימן חס"ז ס"ט דצמדי

משה

יורה דעה - חלק א - סימן קפ

אגרות

בדבר כהן שצריך לבקר חולה בהאספיטאל, אם מותר

י"ד אלול תשכ"ד.

מע"כ ידידי הרב הגאון מוהר"ר יצחק דובער אושפאל שליט"א.

הוא אביו או בנו, ומשום שלום המשפחה כשהם
קרובי אשתו וכ"ש כשאשתו חולה שהוא ענין שלום
בית וכדומה. אבל יברר מה שאפשר לו אם יש שם
עתה מת ישראל ואם א"א לברר יש לסמוך שליכא
שם מת ישראל, דאף בבית החולים גדול טובא כהא
דבעליו האספיטאל אשר שם איכא כמעט תמיד מתיים
מצד ריבוי החולים שנמצאים שם, מ"מ חולים
ישראלים הם מיעוט ויש לסמוך כשא"ל דברר שחולי
ישראל הם מהרוב חולים לחיים והמתים הם מהנכרים
שהם הרוב הגדול מהחולים.

ידידו מברכו בכוח"ט, משה פיינשטיין

הנה האברים הנמצאים בבתי החולים יש למיזל
בתר רובא דרובא שהם של נכרים, כי לבד
שבמדינתנו הוא רוב נכרים במדה מרובה, הנה רובא
דרובא של ישראל אין מרשין לנתח את המת ובלא
רשות מהקרובים אסור להם מדינא דמלכותא לעשות
נתוח, ואף כשנודמן שמרשין הקרובים לעשות נתוח
מתנים שיחזירו להם האברים, וממילא איכא רק
מיעוטא דמיעוטא דרשעי ישראל שמניחין אף ליקח
אבר ממת קרוב שלהם, שלכן מדינא יש למיזל בתר
רובא שהם של נכרים שנפסק מעיקר הדין שאין
מטמאין באהל, ולכן לצורך גדול יש להתיר לכהן
לבקר חולה קרובו בגון מפני צערו הגדול כשהחולה

כבוד ידידו הרב הג' המושלם ר' ישראל רוזן שליט"א.

אחדשה"ט ככבוד, קבלתי מכתביו, ומהמת רביו עזידה לא אחתי רק עכשיו ובקולר.

אודות סוף עומאה ללאת, ותקון לכהנים צבית חוליה בלונסון, הנה ג' דעות לפנינו, א. פשטות משמעות הפוסקים ביו"ד סי' שפ"א ס"ד ברמ"א דע"כ לא פליגי אלא בשער העיר אם גם צד סו"ט ללאת כיון דאפסקא חויר, אבל כל דלא אפסקא חויר אפילו כמה הדריס זה לפנים זה יש גדר סו"ט ללאת כיון דהעומאה עתידה שהיא שם ה"ה באלו היא כבר שם אצ"א מה"ה ואצ"א מדרבנן כלהן, ב. דעת המהמירס דאפילו באפסקא חויר יש הומרת סו"ט ללאת, וצד מהמירס דעת המקילים שבתשובה חב"ד, אם לא משום השם שמה יצא המה פהאוס כמש"כ בתשובה מהרי"ט ופוסקים, והנפ"מ בשבת שאינו שעת הולאה וכיו"ב, ג. בשיעור מקובלת ביה יו"ד ע"א יראה דדוקא פתח מקום המה שהוא שם שהרי כי ח"ל ולכלכו פירושי חויר עמא אלא העומד על פתח הבית שהמה בחוכו, אבל פתחים של שאר הבתים חו"ט פתח ללאת דרך שם עכור, דחרתי בעין שיהי פתחי של בית שהמה שם, ושסופו ללאת זו ע"כ לשינוי, ובית שהמה שם בפשטותו נקרא החדר וכי עכשיו גורם שם עומאה וזה כמו שנהג ללדד בסי' ע"ה"ס סי' שפ"א שם ולא ראה דברי השעמ"ק ה"ל.

תרומת
הדשן

ראי לאי דמספיקא חמינה דגם לדעת המהמירס ופשטות ההלכה דכל החדרים נאסרים וכ"ה דעת הגר"א בא"ר פ"ז דהלכות, מכ"מ יש בדבר צין פתח הראשון לשאר פתחים דבפתח ראשון סו"ט ללאת כלל"מ דהיינו מן התורה, ודיון סו"ט ללאת של שאר פתחים אח"כ מדרבנן, וצד ה"ה מקום ליטב סתירת רש"י בצורה יו"ד ע"א שבי שהוא רק מדרבנן עם מש"כ רש"י ביה ל"ז ע"א דסו"ט ללאת כלל"מ דאורייתא, אשר כולם עמדו ע"ז.

הנה מלד זה אין מקום להקל אבל מה שיש לעין צנ"ד בעצם ההלכה אם כהן מזהר צד, וכבר ידוע דפליגי צד רבנותא כמבואר בצ"י יו"ד סי' שפ"א בשם הכלבו בשם הר"י מאירא ור' נתנאל, וצח"ד סי' כ"ד מיייתי הדעות ומסיק להחמיר, וכמו שפסק בשו"ע לחומרה, ובמהרי"ל בשו"ב סי' ק"ג לידד דעומאה דרבנן אולי אין כהן מזהר אם נימא דסו"ט"ל רק דרבנן אבל אסיק ג"כ לחומרה, איצ"א ברדצ"ז סי' תע"ז בח"א מקיל בסו"ט"ל צדכן ולפי מה שכתבתי למעלה ה"ה מקום לחלק צד צין פתח ראשון לשאר פתחים כיון דשאר פתחים סו"ט"ל רק דרבנן, וכעת בעת כחצי מלאתי החילוק ה"ל ג"כ בשד"ה ח"ג מערכת ט', מ"ד בשם הגאון מכתב לדוד יו"ד סי' נ"א יע"ש, ור"י גאון מופלא כידוע, וכי מכה זה דמקום כבוד הצרות או ללודד מלדד יש לדחותה, ר"ל סו"ט"ל בשאר פתחים מלדד פתח הראשון.

ובין שכן ה"ה לכאורה מקום להחמיר למלות בקור חוליה ע"פ המבואר בשו"ע יו"ד סי' שפ"ב דמותר לעמלות עמ"מ בעומאה דרבנן ללודד נחום אצלים או לקראת מלכי גוים וכ"ה ישראל, ובסי' ע"ה"ס שם דה"ה לבקור חוליה דמותר.

תרומת
הדשן

איברא למעשה אינו מסכים לזה דגם אם נניח דהלכה כהגאון בעל מכתב לדוד דכיון דסו"ט"ל בשאר פתחים רק דרבנן דמותר במקום מלד, מ"מ כיון דמבואר ביו"ד סי' שפ"ב בשם הרמב"ן בחורח האדס, דהמבקר את החולה ולא ביקש עליו רחמים לא קיים מלד זו ומבואר רמ"א שם להלכה בס"ד א"כ איך נחיר ח"י כזאת צד"ז דרוב רובם של הבקורים צבתי חוליה מלד זה של ההלכה הם בקורים סתם, ומכ"מ מה שקרובים מבקרים היולדות אחרי לידה ומצלים שם הזמן שאין צדם סרך מלד כלל, וגם אם נניח שמה שמצרכים את החולה שהוא בכלל בקשת עליו רחמים, מ"מ עדין אינו מלד זה ממקרים רבים מלד שכן בחוקים מעיקר מכות של מלות בקור חוליה, איצ"א אכתי לן ה"ל במקום ללודד גדול בלאת שהקרב וכיו"ב לר"ך לשמש את החולה בלאת, ולפעמים הרבה ח"א בלעדו, ואין רק חשש של סו"ט"ל ע"פ ה"ל, צד זה יש עכ"פ למוד זכות, ומכ"מ דהעומאה לא הוחזקה, ויש רק ספק סו"ט"ל, ואולי רק ספק דרבנן ע"פ הגמרא, ועלתי חמונה כי"פ ששאלים אחרי אם להכנס ללודד בקור חוליה של ממש ליטב דעת החולה, כיון שהוא רק ספק, להכנס וללאת מיד שישכח שם זמן מועט ביו"ד, דיש עכ"פ עוד ל"ד שלא נחחדש עומאה בשעה מועטת דלא חיישינן למיהא צדן מיעוט, חמס זה רק סניף דצבית חוליה שכתי חוליה שיש צדם סכנה ואין דומה לזמן מועט בעלמא.

הירצא מכל ה"ל לפי מה שראינו ושמענו המלד צבית החוליה ה"ל וכפי שהוא ג"כ בשאר צחי חוליה דודאי כהן אסור לעמלות עמ"מ בסוף עומאה ללאת, וע"כ אסור שיכנס שם, אם לא ע"ד מלד גמורה באופן הקצר, וג"כ רק אם יש רק חשש סו"ט"ל בשאר פתחים, לא משוכח עומאה אובל ממש דכבר כתבו כולם דאין ללודד דעת הש"ך צד (ובש"ך דודאי יש ע"ס כמש"כ הח"ס ושאר פוסקים).

ובאגף היולדות כיון דממש שכתי נפלים באופן חמדי אסורים כהנים להכנס עד שיחקנו החקון שהענינו להוליא הנפלים מפחה או חלון דרך החצר ע"י מעלית וכיו"ב ויטבר ממילא שאר השעה מדין סו"ט"ל כיון דחשבו ומליתים לא דרך הבית אלא דרך החצר, ולגבי מקרים של מיתה צ"מ נעשה שוב כמו שאר הבית, וג"כ אין היתר רק באופן הקצר. **ראגב** ראיתי דבר ח"י צחי הח"ס ביה יו"ד ע"א בצבנת רש"י שם דלדעתו גם אם שני הפתחים סגורים אלא אחד צלי מעט ואפשר לפתחו בקלות והשני צמנעול. זה שסגור צלי מעט מלד על השני כיון שאפשר לפתחו בקלות יותר.

ובן אם היו כולם צלי מסגרת ומעטול רק מגופפים אזי אם נפתח אחד אפילו פחות משיעור הולאה עומאה מלד על השאר.

הנה מש"כ מן צד השנה דאם שניהם סגורים אלא אחד צמנעול ואחד רק מגופף זה האחרון מעבר שאר פתחים הוא חידוש גדול אינו משמע כן בכל הפוסקים, ואולי גם הח"ס לא כ"כ רק בשיעור רש"י.

ומכ"מ מה שהכריח להח"ס דלא ניהא לי בישב השעמ"ק דנפ"מ ככולם פתוחים ומיידי דיש חויר צין אהל לפתח והביא מח"ל סי' ק"ב להקשות ע"ז דאם כן סו"ט"ל נמי ניהא, מכ"מ טיין בסי' פתח האהל כלל אי' ישוב ועעס לזה. והריני ידידכם דוש"ת, מצפה לרחמי ה'

אם מותר לכהן להכנס לבית רופא ששלחנו מונחת גולגולת של מת

מדוכה זו ישבו כבר גדולי עולם, שהמנחת חינוך שם, כתב להסתפק, אולי זה רק לענין טומאה, או אמרין דספק בריה אינו טמא מגזירת הכתוב, אבל האיסור לכהן לטמאות את עצמו הוא איסור ואזהרה שלא לטמאות, וספק איסור — אסור. והצליח בחידושו לברכות י"ט כתב, שיש לאסור מספק לכהן להיכנס לרה"ש שם ספק טומאה.

ועי' בעבודה זרה ל"ז, ב, שאמרו שם: הלכה ואין מורין כן, ור' ינאי אמר להו: הא מיא בשיקעתא דבנהרא, זילו טבולו. אולם הרמב"ם בהל' אבות הטומאות פט"ו ה"ט, כתב: "אעפ"י שספק ר"ה טהור, כשיבוא לשאול ואמרין לו: אם טבלת אין בכך הפסד. אם טבל הרי זה משובח, ואם לא טבל ועשה טהרות הרי הן טהורות, שספק ר"ה טהור".

אבל כל זה לענין עשיית טהרות, אבל לאיסור כהן שלא לטמאות אפשר שגם הרמב"ם מורה שיש איסור, שספק איסור אסור ולא גזרה התורה אלא לענין טהרה וטומאה, שספק בריה טהור, אבל לא לענין איסור לכהן. ויש מקום לפלפל בזה ואכ"מ.

המברכו בחג כשר ושמה
יחיאל יעקב ויינברג

כראב"ד, שכהנים בזה"ז הם טמאי מתים ומותרים לטמא את עצמם. ואף שבעל דגול מרובה חזר בו בסוף דבריו וכתב, שגם הראב"ד לא אמר אלא לענין מלקות, אבל איסור תורה יש גם לכהנים טמאים לטמא א"ע — כרם, כבר הוכיחו התת"ס וכמה אחרונים, שהראב"ד סובר שאין איסור לכהן לטמא לטמא את עצמו. וכן מבואר בתשו' הרשב"א, שלהראב"ד אין איסור. ועי' בהגהות יד שאל ליו"ד שם.

ולכאורה יש להעיר, מה יועיל שזה הוי ספק ספיקא, הרי בריה"י גם ספק ספיקא טמא, כמבואר בטהרות פ"ו מ"ד: כל שאתה יכול לרבות ספקות וספק ספיקא, בריה"י טמא. אלא שכבר העיר הצ"ח בברכות י"ט וכן במנחת מצוה רס"ג, שזה רק לענין טומאה, אבל לא לענין איסור לכהן שלא לטמא את עצמו, שזה רק איסור. והדרינן לכלל דספק ספיקא מותר באיסורים. ולפי"ז יש להקל במקום ספק ספיקא. ומ"מ צריך לברר אם הרופא לא קנה אצל עכו"ם שלקח מכבשני האש שהשורפים שם היו כמעט כולם ישראלים. ואם אי אפשר לברר יש להקל, כנ"ל.

ומה שכתב כת"ר, כיון שהיו שם ג' וא"כ הוי רשות הרבים ובר"ה ספק טהור — ידע נא, כי על

ב"ה יום ד' ט"ז אדר תשי"ז מונטרה
לידי"ב הרב הגאון המפורסם מהר"ב הלוי שליט"א
מ"ש אבד"ק מינכן והגליל
שלום וברכה

את שני מכתביו קבלתי וצר לי מאד כי גרמתי לו צער ועגמת נפש בשתיקתי האחרונה, אמנם סיבת שתיקתי היתה מחמת חולי, כי הייתי כמה שבועות חולה, ולא הי' בי כוח לכתוב, ובי"ה כי הוטב לי ואני מתחזק והולך, ותחילת מעשי לכתוב לכת"ר ולהודות לו על מכתבו האחרון, בו הראה את ידירותו ודאגתו עלי.

ועל שאלתו אם מותר לכהן להיכנס לבית רופא אשר על שולחנו עומדת גולגולת של מת ואינו ידוע אם הוא של ישראל או של נכרי — היטב כתב, דאזלינן בתר רובא ורוב המתים של עכו"ם. ויעיין נא ביו"ד סי' שע"ד ס"ג ברמ"א ובש"ך שם. אולם מה יועיל זה, והרי הרמ"א כתב בסימן שע"ב ס"ב. ונכון להחמיר, לפי שיש ראשונים שסוברים שאין הלכה כר"ש, ומת עכו"ם טמא באוהל.

אולם יעי' בדגול מרובה שכתב להקל מטעם ספק ספיקא: ספק שמא הלכה כרמב"ם וסיעתו, שמת עכו"ם אינו טמא באוהל, וספק שמא הלכה

יציב

יו"ד - סימן רכב

דברי

בניית כהנים לבית חולים

ג) ובפרט כהני דין לכהני חוקה ינהו, וכדוע ממנהרש"ס אה"ע"ו סי' רל"ה לגי ספק שניה עי"ש, והוצא בזה"ע אה"ע"ו סי' ו' סק"ג והגם שהענינו עליו טובא וכמו שז"ל גם בזה"ע שם, ואל"ו בשו"ת דברי חיים ח"א אה"ע"ו סי' ק"ו י' כתב דמעט דאין כהני ומנינו רק כהני חוקה אין להרמז בדבור מ"ו למר כן וכו' ושכן שמע ממנו ו"ל שראוי להזיז טעם זה עי"ש, ויעיין בשו"ת מערכת כ"ף כלל ז"צ שהביא חפלות חפלות מדברי הפוסקים בזה עי"ש. מ"מ נראה דהיינו שלא לעשות מזה ספק וס"ס, אלא נאמן שהיחזק ברור מכמה נד"י אחרני שפיר דמי לעשות ספק מזה, ועיין כמותו ט' ע"א מורה ואיכ"א לגבי רוצח דלנו עי"ש, ועיין מג"א סי' ר"א סק"ד ודו"ק היטב.

ויש לגרף ג"כ דעת הראב"ד הנ"ל דכהני ומנינו אינם מוזהרים בבר, ובדגומ"מ סי' ש"ע ר"ה ממחלה לגדל מזה להקל במת עכו"ם דליכא ס"ס, וכן שם בדבור שלפניו להסיר לנפש הכמות עי"ש, ועיין מזה בשו"ת חסם סופר יו"ד סי' של"ח [בד"ה ומ"ש רמכ"מ], וע"ע בשו"ת יעקב א"ר סי' שמ"ג סק"ז דנעמק משוכנו להס"ס שאל מדעת הראב"ד, וכן מהא דכהני חוקה הם עי"ש. ועב"פ חזא לאנצטרוי לקולא בנ"ד שגל"ה י' כמה נד"ס להקל ומ"מ מהיוו טוב ראו שגשעת היוחס שם יתנו על הפסח חיוה דף ופמכו זאת ע"י נקרים וכו"ז דבר שאין מקבל טומאה, דלא לכו"ע הוי סמימה מעלימא וא"ל ללחא.

ב"ז זאת כחמתי להלכה אצל למעשה עממי נכונה שמהיום והלאה יעברו את הצמינות צמת המדרש הגדול, כדי שלא יהא להם טרידות ומניעות, וגם שהוא מקום מורווח ציור בראש לנעשה של מורה ולומדי.

המצפה לישועה קרובה מאד
יקותיא' יהודה הברשטאם

וא"כ הגדול רק משום עומתם אצל כיון שהמת מתח אוחו הג' נמדרים הסמוכים. ובש"ך סי' ש"ע"ג הנ"ל, דנבחים הסמוכים לית שהמת נבחו א"ע"ש שה' ג"כ טמאים כלעיל סי' ש"ע"א ס"ד, מ"מ י"ל דאין אלא טומאה דרננן וכו' עי"ש. ובמג"א הנ"ל הביא ממח"ק דהוי טומאה דאורייתא עי"ש, ובסי' ש"ע"א ס"ק י"ד עי"ש, ועיין פני יהושע ברכות י"ט ע"ז [סוד"ה אמר רב יהודה] שכתב שהאריך בקוטרם לישב ולהעמיד דברי הש"ך על מכוון ובראיות ברורות מסוגיות הש"ס דבגלי ודירושא ומלשון הרמב"ם עי"ש.

ובאופן שיש דלת נעול הרי זה מוצץ בפני הטומאה מנוצח נבי' ש"ע"א סק"ג א', ונצ"ו שם סק"ג דלא מועיל כל שאינה יכולה לעמוד בלא צירים של ברזל או שאר דברים של ברזל, וננקוה"כ האריך לחלוק עליו בזה דאינם מקבלים טומאה משום דנעשו כקרקע והי' כגוף הדלת עי"ש. ונצ"ו שם סק"י הביא מהדרישה, דאף אם הטומאה באה מפסח בית הטמא לתחת גג ומשם מגג לגג של בית אחר, מ"מ אם דעת הכהנים לסגור פתח צדיתן ותלונומיהן ולא ללחא משם עד אחר הוולת המה אי"ל ללחא מנחיהן, והנ"ל ממה עליו דהא כגירת הפסח ע"י הפסח הוא ואינו מוצץ כדאיכא לעיל וכו', וכאז ננקוה"כ שנמשך לשיטתו דלעיל וכבר כתבתי לעיל דליחא וכו' עי"ש. וא"כ צ"ד לדעת הדרישה והש"ך אי"ל ללחא כשאין דעתם לפסח דלת ביהמ"ד שלגד ביה"ט. ועיין גנו"ק חיו"ד סי' ז"ד שהאריך בזה מדברי הראשונים, ומסקנתו להקל באופן שהצירים נעשים מחמלה כדי לקונעם בדלת עי"ש, והוצא בפמ"ש סק"ט.

ועב"פ נראה פשוט דליכא איסור להכנס מחשש שמה ימות שם אדם, שמלבד כל הנ"ל יש לדון בזה ג"כ דעומתם עליו חוקה חיים, ויש להאריך בזה מפלוגתא דשמה ימות ציטין כ"ס ודו"ק היטב.

ב"ה, יוניאן סי' כ"ז חשרי חש"מ

במה ששאלת אודות כהנים שצריכים להיכנס לביהמ"ד שצריכים ללחא שם עורכים הצמינות לכולל ש"ס, ונעשה שנגמס יודעים נדולי צלמנות מודעת בשלל הקטוע שם שצאופה שעה אין שם מה, אלא כמ"פ צמת היוחס שם קרה מקרה של מיתה צ"מ והוכרחו ללחא, האם מותרים להכנס שם ולהכניס עמם לית הספק.

א) ראשית דבר חל עליו חזקת ציור צעלס דין הטומאה שם, והנה אם מובילים את המת דרך שם יש בזה דין דרך טומאה ללחא שם, והוא נאכלות פ"ו מ"ג, ובבב"ה דף י' ע"א פרש"י [בד"ה כולם עומדים] שגזרו חכמים טומאה על מקום שהוא דרך יציאת הטומאה שסופו ללחא דרך שם וכו' עי"ש, ובדף ל"ח ע"א כתב רש"י [בד"ה דאורייתא] דדרך יציאתה הלכה למשה מסיני, ובפני יהושע שם האריך בזה ושלל מפרשי המשניות לדבר מהרמב"ם כתבו דאין אלא מדרננן ושכ"כ רש"י גם בחולין שטומאה זו מדרננן ובעירובין דף ק"ח מפרש דהלמ"ס היא, ושנראה מזה דרש"י ו"ל רפוי מציא צדיה סך מילתא עי"ש"ה. ובש"ך סי' ש"ע"א סק"מ כתב בפשיטות דאין אלא מדרננן, וכן צבי' ש"ע"א סק"ז ושמתחם כן צהן השוכב ערוס אי"ל ללחא עד שילבש עמנו חמלה עי"ש. ובמג"א סי' שמ"ג סק"ז דמ"ש סוף טומאה חמלה ללחא שם דרננן כתב הרב"י פלוגתא בזה עי"ש, ועיין שמה יעקב ח"א סי' פ"ה מה שהאריך ביישוד דברי הש"ך עי"ש. ויעיין בשו"ת מחסם לדוד יו"ד סי' נ"א [דף קל"ז טור ד' בד"ה ולא רחוקה], דאף אם הוי דאורייתא היינו נפמח ראשון אצל משם ואין הוי דרננן עי"ש בצריכות.

אמנם צ"ד הרי יש פתח מיוחד מצהמ"ד ללחא משם לחון ואינם צריכים לעבור דרך שאר פתחים, ודבר הצהמ"ד אין מציאים את המת כלל, וא"כ ליכא משום יציאת דרך טומאה. ולמה שאל היה אפשר להדקיק שם שגזרו מודעת מטעם וועד ההלכה שאין להעביר נפטרים דרך כאן.

סימן תרעז

שאלה: אם מותר לכהן ליכנס לבית חולים לבדיקות.

נראה דבמדה שיש חשש סכנה בוראי מותר, ולא מביעא לן, אבל כשאין שום סכנה והולך שם לבדיקות או לבקר חולה, נראה שאסור לכהן להכנס לבית חולים, שאפילו בעכו"ם אנו מחמירים כהשיטות שמטמאים באהל, ואפילו אם אין שם מת הלוא מצויים שם גוססים דקיימא לן להחמיר שמטמאין באהל, ואפילו אם נאמר שיש חזקה חי שאינו גוסס, מ"מ הלא אפשר לברר ולשאול, בפרט דהוי דבר המצוי שיש גוססין, ובחזקה בעלמא בוראי חייבין לברר קודם, אם יש שם מת ולא לסמוך על החזקה, (ומיהו נראה דבבית חולים דעכו"ם, ואין יהודים מצויים שם אין לאסור מחשש גוסס בעכו"ם, דהא הוי ס"ס ספק אם יש גוסס ואח"ל שיש גוסס שמא אינו מטמא באהל, עיין יו"ד ס"ס ש"ע, ועכו"ם לכמה פוסקים לא מטמא באהל ע"ע מש"כ בזה בח"ב סימן תקס"ח).

אמנם מצד אחר יש לאסור כיון דמצוי שמרציאם איברים ממת ומאכסנים אותם בשפופרות זמן רב לבדיקות לדוגמאות ולעיונים, ולכן כהן חייב להשתדל לא ליכנס לבית חולים (ובפרט כשמצוי שמה יהודים), ובמקום צורך ישתדל שיכניסו אותו לבית חולים שלא מצוי כ"כ שם חולים מסוכנים, ואין שם מקום משובלל לבדוק מתים (מרטורי בלע"ז) ואף שראיתי שמצדדים להתיר כשהדלת סגורה במקום המת או איברים, מ"מ אם כהן נמצא זמן ממושך בוראי נפתחת הדלת כמה וכמה פעמים, ובארץ ישראל בכמה בתי חולים ישנם סידורים מיוחדים

הלכות טומאת כהנים

שמחזיקים מתים במקום אחר, ומיד שמת מוציאים אותו, וכן האברים המיועדים לבדיקות מוחזקים במקום אחר ויש להקל יותר, אבל כאן בדרום אפריקא אין סידורים אלו, ולכן כהן אף שאינו אלא מכהני חזקה לא יכנס שמה וישמור קדושתו.

והנה אף דספק טומאה ברשות הרבים ספיקו טהור, מ"מ יש מהפוסקים דס"ל דהיינו דוקא לענין טומאה וטהרה, אבל לענין איסור דינו ככל האסורים וספקן אסור, ובסוטה גופא מקור דין ספק טומאה ברה"י הוא רק לענין טומאה, דטמאה ודאי, ולא לדיני אסור והיתר, שצרתה מתייבמת, וכמבואר ברמב"ם פ"ו דייבום (ועיין בחידושי הגר"ח הלוי שם) והוא הדין לגבי רשות הרבים רק לדיני טומאה ספיקו טהור, אבל לענין "איסור" לטמא עצמו אסור אפילו בספק טומאה ברה"י, (וכבר תמהו על תוס' ספ"ב דכתובות לענין בית הפרס) ולכן חייב הכהן ליוהר לא ליכנס אפילו במקום דהוי רה"י וכמ"ש, וכן שמעתי שהגה"ק האדמו"ר מסאטמאר רבי יואל טייטלבוים זצ"ל הזהיר על כך, ואין להקל אף שבזמננו הכהנים רק כהני חזקה, ונאם כי החת"ס ביו"ד סי' של"ז ובצל"ח ברכות יט: ובמנ"ס יט: רס"ג דעתם שבספק טומאה ברה"י מותר לכהן ליכנס, וכמ"ש המנ"ח דכיון שהאיסור מדין טומאה מותר ע"ש, וכן הוא משמעות תוס' ספ"ב דכתובות וכמ"ש, מ"מ עיין באחינו צ"ח סי' ס"ה אות ו' ובמרחשת סי' א' בהגהה וע"פ שמצדדי לאיסור, ובעיקר הדין בזה לענין ספק טומאה ברה"י לענין אסור, מבאר היטב בשו"ת "דבר משה" מהגר"מ דאנישוסקי זצ"ל מסלובוקא ע"ש היטב בדברי הפוסקים.

ובמק"א צידדתי מאחר שנאמר ושמרתם את כהונתכם, הלא במקום שצריך שמירה לא מועיל רוב או ספק טומאה ברה"י לרמב"ן בחולין ב: ועיין באחינו חלק א' סי' א' אות ג' ולכן אין לכהן לסמוך על ס"ס וכדומה שעליו לשמור כהונתו לא לטמא בכל אופן (ומיהו בנדנדור סכנה ח"ו להחמיר). ולע"ד נראה בזה עוד טעם, שכהונה נאמר קדושים יהיו וחייבין לשמור את כהונתם, ועיין רמב"ן ריש חולין דלא מועיל ספק טומאה ברה"י לקדשים שעכ"פ לא שמור, וגם כאן נראה דאף שהוא מתעסק ושוגג באיסור לאו לא מיקלנין, ואף שכמהנים בזה"י אינם אלא כהני חזקה, ויש באחרונים שהקילו מטעם זה, לע"ד אין הדין כן, שלענין אסורים כבר פסק הרמב"ם בפ"כ דאסורי ביאה (ה"ג) דאף שכהן בזה"י אינו נאמן על פיו מ"מ נאסר בכל איסורי כהונה ואם נשא פסולי כהונה או נטמא לוקה ע"ש. וגם כאן בזה לבד שמחזיק עצמו לכהן נאסר עכ"פ כחתיכה דאסורא, שבדאי כבר אמר והחזיק עצמו כן.

ומיהו אם הבית חולים אינו מיועד לחולים מסוכנים אף שלעתים נמצא מת שמה מוקמין בחזקה חי דלא איתרע בכך, וצריך לחקור איזה סוג בית חולים, וכן אם יש שמה איברי חיים ומתים, שמחזיקים בכמה בתי חולים למחקר ולימוד לתלמידים הבאים שמה להתלמד, ור"ז צריך עיון וכיבוד היטב. (ומיהו במקום שמת יהודי לא שכיח כ"כ ובמת עכו"ם יש מיקלין, וזהו דעת כמה מגדולי המקובלים, אף שלרמ"א נכון להחמיר, במקום ספק אם מת או איברים שמה ואי אפשר לו לברר נראה מקום להקל, ולגוסס בעכו"ם לא חיישין כמ"ש לעיל).

משנה

מדור התשובות - חלק ו - סימן רז

הלכות

עוד בענין כניסת כהן לביה"ח לבקר חולה

בדבר שאלתו אי כהן מותר ליכנס לבקר חולה צבי"ח והביא שם הגה"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א לאיסור.

זה רבות בשנים שגם אני הקטן מורה לאיסור ליכנס לכהן לביה"ח וכבר כתבתי כמה תשובות ואני מורה אפילו לכהן שאשמו יורה צבי"ח שאל יבנם לביה"ח וצאתה כי גם על הילד אם הוא זכר נריך להוילאו משם כל שאין בו פקוד נפש שחרי צענין עומאת כהנים כפי ריבחה מורה להזהיר גדולים על הקטנים וגם לכהן צענינו אפילו הוא חולה קצת כל שאין בו סכנה מאד קשה להחיר ליכנס לביה"ח ובגון לבדיקות וביולא צוה מה שנהגים כעת או נרפואה מועפת כי כל זה כיון דהאידנה בתי החולים הם עומאים ודאי ולא דמי למ"ש צב"ח תשורת ש"י סי' תקצ"ט להחיר צמנו וכתבתי שאינו דומה בתי חולים של השתא לשלם וכה"ג ודאי שגם התשורת ש"י סי' חוסר מ"מ לא יאחזי צוה צחוקך כי חולי הוא בכלל הנח להם לשראל ומועצ שיכיו שוגגים ואל יהיו מזידים גם כי זה חולי הוא כמעט אשר אין רוב הציבור יכולין לעמוד צה חלל ודאי שומר נפשו ירחק מהם אם לא שידע צב"ח שאין צבי"ח זה עומאת אברים או ממשות וזה כמעט אין צמיתות כמובן.

וממילא מה שמספקא ליה לכ"ח דהיו"א מצי"ח יטערך ליעול ידיו ככל היו"א משהל המה ר"ל הנה נבאורה דק צוה כמ"ע ואף שלא ראונו נובגים כן חו"י נה שחו על לבם נה ומי"ת נראה ללמד זכות על הכלל כולו דלא נריך ליעול ידיו דהנה כל עיקר דין נטיית ידים

מהרת הכהנים כהלכתה - פרק יד - רפואה בבתי חולים

כהן לבקר חולים בביה"ח

(ח) יש שכתב להתיר לכהנים לבקר חולים בבתי חולים, משום שהוא מצוה לבקר החולה⁽¹⁾, אלא דאם אפשר לברר קודם אם אין שם עכשיו מת, צריך לברר קודם כניסתו, אבל אם אי אפשר לברר זאת, התיר גם באופן זה⁽²⁾.

אבל כמה גדולי מורים כתבו בדבריהם כאותם בתי חולים שיש טומאה קבועה כמו מכון פתלוגי ומכון מחקר ולימוד כנ"ל, ואין אמצעי הפרדה והצצה מוחלטים, אין להתיר לכהנים לבקר חולים שם, וכן בבתי חולים גדולים שיש שם כמעט כל הזמן טומאות מת ומכיון שיש שם נפטרים הרבה, ועד שמעבירים האחד לאחר המתים כבר יש נפטר אחר, יש לכהנים להמנע מביקור חולים שם⁽³⁾.

ובבתי חולים בחוץ לארץ, שיש שם רוב מתים גוים ומיעוט ישראלים, יש שכתבו להחמיר שלא לבקר חולים⁽⁴⁾, ויש שהענינו שלצורך גדול כגון לבקר חולה קרובו בנו או אביו וכדו' מותר, ועד כמה שאפשר לברר אם יש שם עכשיו מתים ישראלים יברר⁽⁵⁾.

ובאופן שאין שם טומאה קבועה, דהיינו או שאין שם מכונים עם אברי אדם, או שיש בידוד והצצה ממקומות הטומאה הללו כראוי וכהלכה, וגם כעת אין שם טומאה, שלא ידוע שנפטר שם אחד החולים, מכיון שמודיעים וכותבים שם מתו שישנה טומאה והכניסה לכהנים אסורה, יש שהעלה להתיר לכהנים לבקר חולים כשיש צורך גדול, ועל כל פנים ישתדל לקצר את הביקור והשהייה שם בכל מה שאפשר⁽⁶⁾.

אישימו לכהן בביה"ח

(ט) כהן החולה במחלה שיש בה סכנה ופיקוח נפש, או אפילו שיש בה רק ספק והשש רחוק של פיקוח נפש, מותר לו להכנס לבית החולים להתאשפז או לבדיקות ולשא' צרכים, ואפילו שיש שם כעת טומאה אהל דאורייתא, משום דפיקוח נפש וכן ספק פיקוח נפש דוחה את כל התורה⁽⁷⁾.

אבל בחולה שאין בו סכנה, יש שכתבו דבאופן שיש בית חולים עם טומאה אהל קבועה בלא הסדר חציצה הלכתית כנ"ל, ראוי לכהנים להחמיר שלא להכנס לשם, ואפילו בבתי חולים שבמדינות חוץ שרובם מתים גוים⁽⁸⁾.

מקור הטהרה

(כא) נחלקנו הראשונים אם מצות ביקור חולים היא מצוה מה"ת או לאו. לדעת הבה"ג כמ"ע לו ועוד ראשונים היו מצוה דאורייתא, לדעת הרמב"ם בה"ל אבל פי"ד ה"א ועוד ראשונים היו מצוה דרבנן, ועיין.

(יז) שו"ת תורת שבת ש"י ח"א סי' תנ"ט, והתיר מכוח חזקת רוב חולים לחיים, הגם שכמעט אין יום שלא ימצא שם עכ"פ חד בר מין, מ"מ משום מצוה התורה.

(יח) בשו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' צו ס"ק כא כתב דאין לסמוך על ספק טומאה ברה"י, עפ"י המרחשת ח"א סי' ב' אות ג ס"ק י' דמימ' הוא איסורא, וצ"ע שם במנחת שלמה גם לשו"ת תורת ש"י שכתב הקדומה.

וכן בשו"ת תשובות והנהגות ח"א סי' תרע"ז כתב להחמיר בביה"ח שאין בהם הסידור של הפרדה ממקום המיועד לברוק מתים (מרטור בלע"ז), ובמקומות שיש סידור כזה יש להקל יותר, ועי"ש עוד.

ובשו"ת משנה הלכות ח"ד סי' קמ"ו ח"ו סי' רה"ז כתב דבמקומות שיש טומאה בקביעות אין להתיר, וכן הביא שם בשם הגה"ח האדמו"ר ר' יואל סאטמאר זצוק"ל, וכן הביא בשו"ת תשובות והנהגות שם משמיה דהאדמו"ר סאטמאר זצוק"ל, ובשו"ת משנה הלכות שם סי' י' הביא כן בשם האדמו"ר הגה"ק מקלויצ'נבורג זצוק"ל, יע"ש.

ובשו"ת שבת הלוי ח"ה סי' קפ"ד כתב דלכאורה אם היו מקיימין מצות ביקור חולים כהלכתה היה אפשר להתיר באופן שיש שם טומאה דרבנן ויחידש שם שרק בפתח המחדר שבו המת היה טומאת סטל"צ דאורייתא, אבל בשאר חדרים באותו בית שהמת יכנס ויצא דרכם היה טומאת סטל"צ מדרבנן, וכ"כ במכתם לרדו יור"ד נא, ועיין לעיל בפרק ז' סעיף ו', מ"מ כתב שם דעפ"י המבואר ביו"ד סי' שלה בבי"ש בשם הרמב"ן בזה"ל דהמבקר את החולה ולא ביקש עליו רחמים לא קיים מצוה זו, ומביאו הרמ"א שם להלכה בסעיף ד', אי"כ רוב הביקורים בזה"ל הם ביקורים סתם ולא היו בכלל מצות ביקור"ח, וכ"ש מה שמבשרים הקרובים את היולדת אחרי לידתם ומבלים שם הזמן שאין בזה סרך מצוה כלל, וגם אם נניח שמה שמבשרים את החולה הוא בכלל בקשת רחמים עליו, מ"מ עדיין אין זה מציל ממקרים רבים מאד שהם רחוקים מעיקר המהות של מצות ביקור חולים.

אבל לצורך גדול באמת, שהקרב וכו"ב צריך לשמש את החולה, ואי אפשר בלעדי, ובאופן דאיכא רק חשש של סטל"צ עפ"י הג"ל, ומכ"ש כשהטומאה לא הוחזקה ונלא באופן שבדאי יש שם טומאה, והיו רק ספק סטל"צ ואולי רק ספק דרבנן וכו', ועצתי אמונה להשוואים שרשעים לבקר החולים ביקור חולים של ממש ליישב דעת החוליה, כיון שהוא רק ספק, להכנס ולצאת מיד שישנה שם זמן מועט ביותר, יע"ש. וע"ע שם ח"ו סי' קנה ובח"ב סי' רה.

(יט) דאם בשו"ת משנה הלכות ח"ו סי' רה דהא בשו"ע קי"ל להחמיר בטומאת גרים, ממילא אין מקום להקל מחמת זה. וכ"כ בשו"ת תשובות והנהגות שם. ודאם עוד בשו"ת מנחת יצחק ח"א סי' קל' לגבי כהן שמוכרח להכנס לבית רופא שיש בעלייתו שלו, ואפילו דמצד הרוב זה דאי מגי, וכתב דרבו זה צריך דקדוק הרבה, יע"ש. וע"ע בשו"ת מהרש"ם ח"ג סי' שו.

(כ) בשו"ת אגרות משה ח"ב סי' קס"ד לענין האברים הנמצאים בבתי החולים בארה"ב, דיש למיזל בחר רובא דרובא שהם של נכרים, דמלבד מה שרוב האנשים הם נכרים, גם רוב הישראלים אינם מרשים לנחם מתים, ובלא וישות מהקורבים אסור לנחם מדינא דמלכותא, ואף שנודעו שמרשים הקרובים לנחם, מתנים שיחזירו את האברים, וממילא איכא מיעוטא דמיעוטא דרשעי ישראל שמניחים ליקח אבר מת קרוב שלהם, ומעיקר הדין אין הגוי מטמא באהל, ולכן לצורך גדול יש להתיר לכהן לבקר קרובו החולה כגון אביו או בנו ספני צערו הגדול, ומשום שלום המשפחה גם לקרוב אשתו, וכ"ש כשאשתו חולה וכדו'.

ויש שכתבו דבבתי חולים שיש רוב חולים גוים מותר הכהן להכנס שם לצורך רפואה אפילו בחולה שאין בו סכנה, דבדאי הרפואה בבית החולים יותר טובה וברכה יותר נבונה. אבל בבתי חולים שרובם ישראלים יש להחמיר⁽⁹⁾.

אבל אם אין שם טומאה קבועה, וכנ"ל דיש הסדר לכל המקומות שיש אברים ונפטרים, ואין הטומאה ודאית עכשיו, יש שהתיר להכנס אפילו בבתי חולים של ישראלים לצורך אישפוז או ביקורת או מיפולים וכיוצא באלו שהוא צורך גדול, אולם ישתדל למחר ולקצר ככל האפשר⁽¹⁰⁾, וכל אחד יעשה שאלת חכם לפי מקומו וענינו. ויש שכתב לגבי כהן המאושפז בבית החולים, ואפילו בבית חולים של רוב יהודים, דמותר לו לצאת מחדרו ולילך לבית הכנסת בביה"ח שנמצא תחת אותו הגג לצורך מצוה כמו לשמור קול שופר, ואפילו לצורך תפילה בציבור. אבל לצורך טיול בעלמא ראוי להמנע, ועדיף שישתה את עצמו בתוך חדר סגור ולא יצא למסדרון⁽¹¹⁾.

ואם כשהיה בתוך ביהכנ"ס שבביה"ח נודע לו שיש מת בביה"ח, יסורו הדלתות בביהכנ"ס וישאר שם עד שיפנו את המת משם⁽¹²⁾.

איסור טומאה או איסור אחר מי עדיף

(י) אם כהן צריך לנסוע לבית החולים ביום שבת קודש, וישנם שני בתי חולים, האחד הוא קרוב אלא שיש בו איסורי טומאה, והשני הוא רחוק יותר, אבל אין בו איסורי טומאה, איך ינהג.

יש שכתב כמה חילוקי דינים בזה, ראה בהערה⁽¹³⁾. ולמעשה יעשה כל אחד שאלת חכם.

עוד דן שם לענין כהן שצריך לנסוע לביה"ח ביו"ט, ויש בית חולים אחד שיש בו איסורי טומאה, או בית חולים אחר שאין בו איסורי טומאה, אבל יש יצטרפו לכתוב דו"ח רפואי ולחלל את קדושת יו"ט, כמובא בהערה⁽¹⁴⁾.

ביהכנ"ס שבביה"ח שהכניסה שלו מבויזן

(יא) בית הכנסת שבתוך בית החולים, ויש לו כניסה מרשות הרבים, אפילו שיש גם פתח כניסה מכיוון ביה"ח, אבל אין מוציאים מתים מביה"ח דרך בית הכנסת, יש שכתב שאם סוגרים את דלת המעבר בין ביה"ח לביהכנ"ס, יש להתיר לכהנים לשחות שם. ולכתחילה אם ישם נסר עץ על הדלת ויסמכנו בנסרים, לכל הדעות הוא סתימה טובה ואין הכהנים צריכים לצאת משם אפילו כשיש נפטר בביה"ח⁽¹⁵⁾.

מקור הטהרה

(כא) בקובץ מבית לוי ט' הובא תשר' מהגר"מ שטרן שליט"א דמאריך בצדדי ההיתר, אבל כתב דדאי הנהלת בתי החולים צריכים לתקן זאת ולחוש לזה.

(כב) פשוט, וכדלעיל פרק ה' סעיף ב'. וראה בשו"ת מהר"ש ענגיל ח"ג סי' כז דאפילו שאינו יודע אם יתרפא מחוליו, מ"מ דברי הרופא משוי ליה לספק, ואע"פ שאפשר להביא רופא לבית ואין דוחין איסור להפסד ממון, בכל אופן מותר, כיון שהרפואה בביה"ח יותר טובה ומקצועית. ועיין עוד במש"כ הגאון ר' מאיר אריק בירלקט יוסף ש' יד סי' עד. וע"ע לקמן בהערה כד.

(כג) שו"ת משנה הלכות ח"ד סי' קמ"ו דראוי להירא את דבר השם להחמיר שלא באופן סכנה ופיקוח נפש ובפטר ששוהה שם הרבה. וכן בשו"ת תשובות והנהגות ח"א סי' תרע"ז לגבי ביה"ח ביוהנסבורג כתב דנראה להחמיר, יע"ש.

(כד) שו"ת מהר"ש ענגיל ח"ג סי' כז לגבי ביה"ח גדול בוויזן שיש שם חדרים למאות וגם אחד לכולם, וכתב דאם הדלת סגורה מותר. ואפי' בפתוחה, הא לדעת הש"ך עפ"י הנהגת המג"א הוי מדרבנן, ולצורך חולה שאי"ס מותר לעבור על איסור דרבנן, עכ"ל. ולכאורה דעת רוב הפוסקים דבפתח פתוח הוי טומאה דאורייתא, ע"ע.

(כה) תשר' מהגר"מ שטרן, נדפסה בקובץ מבית לוי ט'. וראה לעיל בהע' כא.

(כו) שו"ת שבת הלוי ח"ה סי' רנט. וראה גם בספר תורת היולדת פ"ו.

(כז) שו"ת ציצן אליעזר ח"ו סי' לג דמאריך להתיר לכהן החולה שאב"ס כנ"ל לשכב בביה"ח, ומותר לו לצאת לביהכנ"ס לצרכי מצוה.

(כח) בספר תורת היולדת פ"ו מאריך בזה, ותמצית מדבריו, דאם הנהגה הוא גוי עדיף לנסוע לבית החולים הרחוק, ואש יב ביה"ח הקרוב רק ספק טומאה יעדיפו אותו, וכן אם ביה"ח השני רחוק יותר מי"ג מילין יעדיפו את הקרוב, וכן אם הנהגה הוא ישראל ודאי צריך ללכת לביה"ח הקרוב, ע"כ. ולי"ע, דשם כתב נידון השאלה באשת כהן הנוהגת ללדת, ולכאורה שם הוא ככלל ספק אם הולד זכר או נקבה דאז ליכא איסור טומאה כלל, ע"ע.

(כט) שם כתב תשובה לשואל, שיבחר בזה שיש בו טומאה כהנים ולא בזה שיצטרפו לחלל יו"ט, כמבואר בתוס' ברכות דף כ' ע"א ד"ה שב ראל תעשה דלא שכתבתי קל יותר משום דאינו שוה בכל, אבל אם יצטרפו לשהות שם זמן רב, כתב דיל"ע, דאולי עדיף לעבור על איסור חילול יו"ט שהוא רק פעם אחת, משא"כ על איסור טומאה הרי יעבור בכל רגע.

(ל) בשו"ת דברי יצחק חיו"ד ב' סי' רכז נשאל על בחינות של מפעל הש"ס הנעשים בביהכנ"ס של ביה"ח, וכשיש שם מת יש הורעה שהכניסה לכהנים אסורה, ולפעמים קרה שבאמצע הבחינה שמעו שנפטר שם מת, וכתב דלהלכה זה מותר, וכדי לצאת גם את דעת הש"ס שדלת על צירים של ברזל אינה חוצצת, כתב דלכתחילה אפשר לשים דף מעץ שאינו מק"ט, אבל למעשה כתב שם שיעבירו את הבחינות לביהמ"ד הגדול לרווחא דמילתא, וגם כדי שיהיה המקום גדול ומרווח להגדיל תורה ולהאדירה.

בענין הליכת כהנים לבית חולים לבקר חולה

בהזכרת שמו קצת התעוררות הדין עליו אע"פ ש"מ קרוב לשכר ע"י התפילה מ"מ לפעמים איכא קצת הפסד ע"י הזכרת שמו, משא"כ כשמתפלל בפני החולה שאין צריך להזכיר אז טוב לו ע"י"ש.

ד. והנה בס' מצות ביקור חולים (סי' ט"ז) כתב לחקור בחיוב בקשת רחמים על החולה האם הדין לעשותו בפני החולה דוקא, או שאחרי שמבקר את החולה ומבקש עליו רחמים בביתו ג"כ קיים המצוה כהלכתה, ותלה זאת בטעמים הנ"ל דלטעם החת"ס דיש לכתחילה להתפלל דוקא בפני החולה כדי שלא יצטרך להזכיר שמו בתפילה, וכן לטעם של האגרות משה משום דהשכינה למעלה מראשותיו של החולה דלפי"ז צריך להיות בקשת הרחמים ליד החולה, אבל לפי הטעם השני שכתב האגרות משה דע"ז שרואה צער החולה הוא מתרגש ממצבו ותפילתו על החולה נאמרת מעומק הלב וע"ז מתקבלת יותר תפילתו דלפי"ז אפשר דאינו צריך לבקש רחמים דוקא במקום שהחולה נמצא ויכול לבקש רחמים מביתו עכ"ל"ד הנחמדים.

ה. ומעתה נראה דדברי השבט הלוי נאמנו מאד דוקא לדברי החת"ס דלכן יש להתפלל אצל החולה שלא יצטרך להזכיר שמו בתפילה, או לטעם האגרות"מ ששם מתקבלת תפילתו ביותר דהשכינה שורה אצל החולה, דלפי"ז י"ל דמעיקר מצות ביקור חולים שביקש רחמים דוקא במקום שהחולה שם, אבל לפי הטעם השני שכתב האגרות משה בכדי שעל ידי הביקור יבחין ויתבונן בצער החולה וע"ז יתרגש יותר בתפילתו שיתפלל אח"כ על החולה א"כ מכיון שדרך המבקרים את החולה שמזכירים את החולה בשמונה עשרה וכדומה, נמצא שעי"י הביקור אצל החולה כן מקיימים מצות ביקור חולים כהלכתה משום שהביקור הוא גורם לבקשת רחמים על החולה ממקומו, ובזה נוכל לבאר את סברת התשורת שי ודעימיה שכתבו להתיר לכהנים לבקר את החולה אף במקום ספק טומאה דרבנן משום מצות ביקור חולים, דאף אי נימא דבברכת רפואה שלימה שמברכין לחולה אין יוצאין ידי חיוב בקשת רחמים אולם מכיון שהביקור גורם לבקשת רחמים במקומו שפיר מקיים בזה מצות ביקור חולים כהלכתה.

א. בפ"ב פ"ג י"ז ויצעק משה אל ה' לאמר אל נא רפא נא לה" הנה דנו הפוסקים האם מותר לכהנים לבקר את החולה במקום שיש שם חשש טומאה, דבשר"ת תשורת שי ח"א סי' תקנ"ט כתב דמותר משום דהוה מצוה לבקר את החולה רק דאם אפשר לו לברר אם יש שם מת יברר קודם כניסתו ואם אי אפשר לו לברר מותר גם באופן זה דיש לסמוך דרוב חולים לחיים והגם שאין יום כמעט שלא ימצא שם לפחות מת אחד מ"מ משום מצוה התירו, וכך נקט להלכה הגר"ב זילבר זצ"ל בספרו פני ברוך (סימן א' סעיף ט"ז) אבל בשר"ת מנחת שלמה (ח"ב סי' צ"ו ס"ק נ"א) חולק ע"ז עי"ש.

ב. ובשר"ת שבת הלוי ח"ה סי' קפ"ד כתב דאם היו מקיימים שם מצות ביקור חולים כהלכתה היה אפשר להתיר באופן שיש שם רק טומאה דרבנן, אמנם לפי דברי הבית יוסף ביו"ד סי' של"ה בשם הרמב"ן דהמבקר את החולה ולא ביקש עליו רחמים לא קיים מצוה זו, ומביאו הרמ"א שם להלכה בסעיף ד', א"כ רוב הביקורים בזה"ז הם ביקורים סתם ולא היו בכלל מצות ביקור חולים, וכ"ש מה שמבקרים הקרובים את היולדת אחרי לידתה ומבלים שם הזמן שאין בהם דרך מצוה כלל, וגם אם נניח שמה שמברכים את החולה היו בכלל בקשת רחמים, מ"מ עדיין אין זה מציל ממקרים רבים מאד שהם רחוקים מעיקר מהות ביקור חולים, אולם הוסיף דלצורך החולה כשצריך לו שישמש אותו מותר במקום ספק טומאה דרבנן אבל בתנאי שלא ישתהה שם יותר מהצורך עי"ש.

ג. ונראה לבאר סברת המחלוקת, דהנה בשר"ת אגרות משה (יו"ד ח"א סי' רכ"ג) הקשה למה צריך לילך אצל החולה לבקש עליו רחמים, ישאל מאחרים על מצב החולה ויתפלל עליו בביתו, ותיירץ ב' אופנים א', דשם התפילה מקובלת יותר דשכינה שורה למעלה מראשותיו של חולה כמבואר בשבת (י"ב ע"ב) דטוב שיראה בעצמו את החולה דאז המבקר מתרגש יותר בתפילתו אחר שרואה צער החולה ומצבו עכ"ל, וידועים דברי החת"ס בנדרים דף מ' שביאר דברי רב דימי שם מכל המבקר את החולה גורם לו שיחיה וגו' עי"ש, וכתב החת"ס "יראה לפרש ע"פ מה שאמרו חז"ל המבקש רחמים בפני החולה אין צריך להזכיר שמו כדכתיב אל נא רפא נא לה וכתבו המקובלים כי יש

משה

יורה דעה - חלק א - סימן רכג

אגרות

בענין בקור חולים ע"י טעלפון

שאפשר לו דהוא לשאול עליו בשוק ובחלה הוא שלא אדריה מן חיותיה מחייב ליכנס ולראותו בעצמו כדי שיקיים בק"ח בכל הענינים ולא יצא בשאלה בשוק, וכיון שיש עדיפות בפניו ודאי יש למאן דאפשר לבקרו בפניו אך אם לא אפשר בין מצדו בין מצד החולה הוא מחוייב לקיים הבקור שאפשר לו וע"י טעלפון יש ג"כ קיום איזה ענינים.

יצא מזה שאם אי"א לו לקיים בהליכה לשם לא נפטר לגמרי אלא צריך לבקרו במה שאפשר לו לכה"פ ענין אחד או שנים שהוא גם ע"י הטעלפון. וזהו הדין דחלה בנו שואלו בשוק בנדרים דף ל"ט לא שיצא בזה כל ענין בק"ח אלא שאף שלא יצא בזה הא פטור משום שאינו יכול לקיים כיון דאדריה גם מן חיותיה דבנו אך השמיענו דמ"מ מחייב לקיים במה

ובדבר בק"ח על ידי שאלה בטעלפון שכתב כתר"ה שאף שכל הענינים שחשבו הטור והב"י ביו"ד סי' של"ה בשם הרמב"ן אינו מקיים מ"מ יוצא ידי המצוה של בק"ח משום דגם בעשה אחת מכל אלה נמי יצא ידי חובתו. הנה פשוט לע"ד שאף שמקיים מצוה דבק"ח אבל אינו שייך לומר שיצא י"ח כיון שחסר בבקור זה ענינים האחרים שיש בבק"ח. ורק

פחד יצחק - אגרות וכתבים - אגרת ל"ג

שראיתי בספרי רבותינו חותרים למצוא טעם לקפידא על תנחומים בדרך זה דוקא. ונראה בזה על פי מה דאמרין בכתובות דף סט מנין לאבל שמיסב בראש שנא' אשכון כמלך בגדוד כאשר אבלים ינחם. ולמדים אנו מזה שמצות תנחומי אבלים איננה בהבעת דברי התנחומין גרידא אלא שיש דין קביעות של מסיבת נחמה. וכמדומה שכן הוא לשון רבותינו הראשונים בשבת שהעם הבאים לבית האבל לנחמו מקיפין אותו. ומהשתא נראה דמכיון דמסיבה של קביעות איננה שייכת אלא בבית דוקא, וחובת תנחומי אבלים חלה תיכף לאחר הקבורה שהיא בשדה, לכן בכדי שתהיה מסיבה גם בשדה תקנו דין שורה. שגם בשדה יש מקום שיהיה ניכר כי האבל הוא בראש העם. וממילא יוצא לנו כי שיחה טלפונית איננה מצטרפת לקביעות של מסיבה ועל כן אין יוצאים מצות נחום אבלים כתיקונה על ידי שיחה טלפונית.

א) בגוף החקירה בודאי שהצדק היא כהלכתו של כתר"י כי כל עזרה המונעת לחולה בתורת חולה נכללת היא במצות ביקור חולים. ואין הענין תלוי אלא באומדנה של מילי דעלמא אם יש בפעולה הגידונית משום הקלה לחליו של אדם. ולא עוד אלא שנראה כי תרגומה של המלה "בקור" בביטוי "ביקור-חולים" אינו וויזט בלע"ז אלא שדרגומו הוא מלשון "בקורת תהיה", כלומר העיין במצבו של החולה. וכדרך שאמרו גבי קרבנות טעון בקור, שפירושו Investigation, ובמובן זה של ביקור חולים אין שום הבדל יסודי בין שיחה טלפונית או התעסקות באופן אחר. כי הכל כלול בחובת העיין לשם עזרה במצבו של החולה. כל זה ברור מבלי שום פקפוק.

ב) אמנם לגבי מצות תנחומי אבלים דעתי שאין מצוה זו מתקיימת על ידי שיחה טלפונית. ואמינא טעמא דיד. הנה בתנחומי אבלים לאחר הקבורה יש דין של עומדים בשורה והאבל מתנחם דרך הילוכו. ודכינא

וּדְרִישָׁת חֶקֶד וְחִקְרַת

סִימָן מ"ט

בַּעֲנִין בִּיקוּר חוֹלִים כִּשֶׁהַחֹלָה יֵשֶׁן

בְּדִבְרֵי שֶׁאֵלָתוֹ שֶׁהִטְרִיחַ אֶת עֲצָמוֹ לִנְסוּעַ עַד בֵּיה־חֲדָסָה עֵין כֶּרֶם כְּדִי לִבְקֹר חוֹלָה אֶחָד מִמַּכְרֵיו, וְכִשְׁהִגִּיעַ הַחֹלָה הָיָה יֵשֶׁן, וְחִיכָה וְחִיכָה עַד שֶׁיִּתְעוֹרֵר, אֲבָל אַחֲרֵי כִשְׁעָה הָיָה צָרִיךְ לִלְכֹת, וְהַשְׁאִיר הוֹדָעָה שֶׁהוּא הָיָה שָׁם וְכו', הֵאָם כָּל הַטְרִיחָא הָיָה לְטַמִּין אוֹ לֹא עֲכָד.

זֶה בְּרוּר שֶׁחֲשַׁב לַעֲשׂוֹת מִצְוָה וְנִאֲנָס וְלֹא עָשָׂה נֹתֵנִים לוֹ שֶׁכֵּר כְּאִלּוּ עָשָׂהוּ, וּמַחֲשֶׁכָה טוֹבָה הַקְבָּ"ה מִצְרָפָה לַמַּעֲשֶׂה כְּדֵאֵיתָא בְּקִדּוּשֵׁי דָף מ.. אֲבָל בְּנִדְ"ד יֵשׁ לוֹ יוֹתֵר מִזֶּה, דְּלִדְעָת הָרֵא"ש קִיִּים עֵיקֶר מִצְוַת בִּיקוּר חוֹלִים, דְּזֶה לִשְׁוֹן הָרֵא"ש עַה"ת בְּרִישׁ פֶּרֶשׁת וִירָא, וִירָא אֵלָיו, פִּירְשֵׁי לִבְקֹר אֶת הַחֹלָה, א"ר חָמָא בַר חֲנִינְא יוֹם ג' לְמִילָתוֹ הָיָה וְבֹא הַקְבָּ"ה וְשָׁאֵל לוֹ, פִּירוּשׁ לִפְרִירוּשׁוֹ מִלִּשְׁוֹן וִירָא מוֹכַח שֶׁלֹּא בֹא אֵלָא לִבְקֹר מִדְּלֹא כְּתִיב אַחֲרָיו וְלֹא אֲמִירָה וְלֹא דִיבּוּר, "וְבֹא לְלַמֵּד דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שִׁישׁ לוֹ לְאָדָם לִבְקֹר הַחֹלָה וּלְפִילּוֹ לֹא יִדְבֹר עִמּוֹ דְּבַר, כִּגְוֹן שֶׁמִּצְוָה יֵשֶׁן, וְנִיחָא לוֹ כְּאִשְׁרֵי יִגִּידוּ לוֹ לְחֹלָה כִּי בֹא פִלּוֹנִי לְרֵאוֹתוֹ, עוֹשֶׂה לוֹ נַחַת רוּחַ" עכ"ל. וְדִבְרֵיו אֵינֶם צְרִיכִים שׁוּם הוֹסָפָה.

יִידִיו

אַהֲרֵן יוֹדָא הַלּוֹי גְּרוּסְמָן

פַּעֲיָה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכַח"א

ב"ה יום ג' בראשית תשס"ז פה ירושלים ת"ו

כבוד ידידינו המכובד איש חי רב פעלים לתורה ואיהו גופא צורבא מרבנן הה"ג ידען וישרן הרב מוה"ר צבי רייזמן שליט"א לוס אנג'לס יצ"ו

אחדשה"ט ושלוש תורות

קִיבַּלְתִּי מִכְתָּבוֹ הֵיכֵר אֹדוֹת טוֹמַת כְּהִנִּים בְּבִיקוּר חוֹלִים בְּבֵית חוֹלִים, וְהַדְּבָרִים עוֹסְקִים עַל דְּבַרְת עֵין כְּמוֹנִי בִּשְׁבֹט הַלּוֹי חֶלֶק ה' סִימָן קפ"ד. הֵנָּה דְּבָרֵינוּ שֶׁם עַל פִּי דְּבַרְת הַרְמַב"ן בְּתוֹרַת הָאָדָם וְהוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף, דְּמַבְקֵר וְלֹא בִיקֵשׁ עֲלֵיו רַחֲמִים לֹא קִיִּים מִצְוָה זֹו, וְנִפְסַק לְהַלְכָה בְּשׁוּ"ע יו"ד סִימָן שִׁל"ה בְּרַמ"א ס"ד. וְדִבְרֵי הַרְמַב"ן אֲבִיר הָרֵאשׁוֹנִים וְהַרְמ"א כִּי"ב יֵשׁ בִּידֵם לִקְבֹּעַ וְלִהְיוֹת.

וְמָה שֶׁהִעֲתִיק כ"ת בְּמִכְתָּבוֹ מִסְפָּר רֵא"ש עַל הַתּוֹרָה פֶּרֶשׁת וִירָא תְּשׁוּאוֹת ח"ח לוֹ, כִּי בּוֹדָאֵי הַכֹּל לִפִּי הָעֵנִין כְּמָה נַחַת רוּחַ אוֹ שִׁימוּשׁ שְׁעוּשָׁה לְחֹלָה. וְכֵן בְּקֶשֶׁת רַחֲמִים לִפְנֵינוּ, אוֹ אוֹלִי אֲפִילוֹ שֶׁלֹּא בְּפִנּוֹ, אִם אֵי אֲפִשֵׁר לִשְׁהוֹת שָׁם. וְהֵאֱמַת דְּה"ג עֲצָם הַבִּיקוּר שֶׁל הַמַּבְקֵר חוֹלָה מְשִׁיב נִפְשׁוֹ שֶׁל חוֹלָה וּמְפִיחַ בּוֹ רוּחַ תְּקוּהָ, וְהַחֲכָם עֵינוּ בְּרָאשׁוֹ וְכָל עֵרוֹם עוֹשֶׂה בְּדַעַת. אֲבָל סוֹף דְּבַר כִּי הִיסוּד שֶׁל רִבִּינוּ הַרְמַב"ן וְהַש"ע וּפְשׁוּטוֹת הַגַּמ' בִּשְׁבֹט י"ב: צָרִיךְ לְהִיטֵי שׁוֹרֵשׁ הַמִּצְוָה. וְהִרְבָּה מִהַמַּבְקֵרִים בּוֹדָאֵי עוֹשִׂים קֶצֶת מִצְוָה - אֲבָל קֶשֶׁה לְהִתִּיר מִשּׁוּם זֶה לְכָל בִּיקוּר אִם לֹא שִׁישׁ קִיּוֹם הַמִּצְוָה בְּאֵמֶת אוֹ דְּבָרֵי תְּפִילָה וְרַחֲמִים, אוֹ לְדַבֵּר עַל לְבוֹ, אוֹ ע"י שִׁימוּשׁ וְלִגְרוֹם נִיחָ נִפְשִׁיָה לְהַמוֹטֵל עַל עֵרֶשׁ דָּוִי.

שִׁמְחָתִי בְּדִבְרֵיו הֵיכֵרִים וְהִרְבָּה תְּשׁוּאוֹת חֵן

שְׁמוּאֵל הַלּוֹי וְזֹאנֵר

בס"ד יום ג' לסדר "ושמחת בכל הטוב" תשס"ז כאן לוס אנג'לס

מע"כ הגאון הגדול פאר הדור והדרו
מרן בעל "שבט הלוי" שליט"א
השלום והברכה

לְאַחֲרוֹנָה עֵסְקָתִי בְּסוּגִיית קִיּוֹם מִצְוַת בִּיקוּר חוֹלִים בְּבֵית חוֹלִים עַל יְדֵי כֹהֵן, וְזִכִּיתִי לְלַמּוֹד אֶת דְּבָרֵי מַע"כ בְּשׁוּ"ע שֶׁבֶט הַלּוֹי חֶלֶק ה' סִימָן קפ"ד שֶׁאֲסָר לְכַהֵן לְהִיכַנֵּס לִבְקֹר חוֹלָה. וְיִסּוּד טַעְמוֹ מְבוֹסָס עַל פִּי דְּבָרֵי בֵּית יוֹסֵף בִּיּוֹרָה דְּעָה סִימָן שִׁל"ה בְּשֵׁם הַרְמַב"ן בְּסִפְר תּוֹרַת הָאָדָם, דְּהַמַּבְקֵר אֶת הַחֹלָה וְלֹא בִיקֵשׁ עֲלֵיו רַחֲמִים, לֹא קִיִּים מִצְוָה זֹו, וְהִבְיָאוּ הַרְמ"א שָׁם. וְאִם כֵּן בְּזִמְנֵינוּ דְּרִיב הַבִּיקוּרִים בְּבֵית חוֹלִים הֵם סֵתֵם בִּיקוּרִים, אֵינִן לְהִתִּיר לְכַהֵן לִבְקֹר בְּבֵית חוֹלִים.

וְאִמָּנִם גַּם הָאֲדַמ"ר בַּעַל הַדְּבָרֵי יוֹאֵל מִסְאֲטֵמֶר (הוּבָא בְּשׁוּ"ע מִשְׁנֵה הַלְכוֹת ח"ו סִימָן ר"ז) דְּעִתּוֹ לֹאִיסוּר. אוֹלָם בְּשׁוּ"ע תְּשׁוּרַת שִׁי (ח"א סִימָן תַּקנ"ט) וְכֵן בְּשׁוּ"ע אֲגִירוֹת מִשָּׁה (י"ד ח"ב סִימָן קס"ו) נָטוּ לְהִתִּיר.

וְהֵנָּה מִרְגְּלִית וּפְנִינָה מִצְאָתִי בְּתוֹסְפוֹת הָרֵא"ש בְּפִירוּשׁוֹ עַל הַתּוֹרָה, בְּתַחֲלִיל פֶּרֶשׁת וִירָא, וז"ל: וִירָא אֵלָיו, לִבְקֹר אֶת הַחֹלָה וְכו'. וְבֹא לְלַמֵּד דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שִׁישׁ לוֹ לְאָדָם לִבְקֹר הַחֹלָה וּלְפִילּוֹ לֹא יִדְבֹר עִמּוֹ דְּבַר, כִּגְוֹן שֶׁמִּצְוָה יֵשֶׁן וְנִיחָא לוֹ כְּאִשְׁרֵי יִגִּידוּ לוֹ לְחֹלָה כִּי בֹא פִלּוֹנִי לְרֵאוֹתוֹ, עוֹשֶׂה לוֹ נַחַת רוּחַ, עכ"ל רִבִּינוּ הָרֵא"ש.

מִדְּבָרֵיו מִשְׁמַע, שִׁיטוֹד בִּיקוּר חוֹלִים הוּא עֲצָם הַבִּיקוּר, וְאִף עַל פִּי שֶׁאִינוֹ מִבְּקֵשׁ רַחֲמִים, אֵלָא הוּא גּוֹרֵם נַחַת רוּחַ לְחֹלָה, וְסָגִי בְּכֵן, וְכֵבֵר הוּא מְקִיִּים אֶת הַמִּצְוָה.

גַּם הַגָּאוֹן רַבִּי יִצְחָק הוּטֵנֶר זצ"ל בְּסִפְרוֹ פַּחַד יִצְחָק (אֲגִירוֹת וּמִכְתָּבִים, מִכְתָּב ל"ג) מְבַהֵיר כִּי תִרְגוּמָה שֶׁל הַמִּילָה "בִּיקוּר" בְּבִיטּוֹ "בִּיקוּר חוֹלִים" הוּא מִלִּשְׁוֹן "בְּקוֹרָת תְּהִיָּה". כְּלוּמָר הָעֵינִן בְּמִצְוָה שֶׁל הַחֹלָה, וְכִדְּךָ שֶׁאֲמָרוּ גְבִי קֶרְבָּנוֹת "טַעֲוֹן בִּיקוּר". וְלִפִּי דְּבָרִים אֵלּוֹ הוּא פּוֹסֵק שֶׁאֲפִשֵׁר לְצַאֵת יְדֵי חוֹבֵת מִצְוַת בִּיקוּר חוֹלִים עַל יְדֵי שִׁיחַת טַלְפֹן (וְכֵן נִקַּט בְּשׁוּ"ע אֲגִירוֹת מִשָּׁה יו"ד ח"א סִימָן רכ"ג).

כְּמוֹ כֵּן חֲשַׁבְתִּי עוֹד סָבְרָא לְקוּלָא וְלִהְתִּיר לְכַהֵן לִבְקֹר בְּבֵית חוֹלִים, עַל פִּי דְּבָרֵי שׁוּ"ע חוֹתוֹת יֵאֵר (סִימָן קצ"א) אֲשֶׁר נִשְׁאֵל לְגַבִּי כֹהֵן הָעוֹמֵד בַּחֲצֵרוֹ וְהוֹגֵד לוֹ פְּתָאוֹם שִׁישׁ מֵת בְּשִׁכּוֹנוֹ וּמִיִּירֵי בִימּוֹת הַחוּרָף וְהַקּוֹר גָּדוֹל, וְנִשְׁאֵל הֵאָם מוֹתֵר לוֹ לְרוּץ דֶּרֶךְ הַבֵּית הַחוּצָה וְלִהְיוֹת לְבֵית שְׁכֵנוֹ, שֶׁאִם יִשְׁאֵר שָׁם יִסְבּוֹל צַעַר גָּדוֹל מִהַקּוֹר. וְהֵאֲרִיךְ בַּעַל חוֹתוֹת יֵאֵר לְהִתִּיר לְכַהֵן לְעִבּוֹר דֶּרֶךְ הַבֵּית וְלִעֲבֹר עַל אִיסוּר דְּרַבְנָן, וְזֹאת בְּשֶׁל הַצַּעַר וְהַעֲגָמָה נִפְשׁ שִׁישׁ לוֹ מִהַקּוֹר.

אוֹתָם דְּבָרֵיו נֹכַח לומר בְּנִדּוֹן דִּידֵן לְגַבִּי כֹהֵן הַמַּבְקֵר בְּבֵית הַחוֹלִים בְּמִקּוֹם שִׁישׁ חֲשֵׁשׁ טוֹמָאָה, כִּיּוֹן שֶׁעֲצָם הַבִּיקוּר מוֹרִיד וּמְקַטֵּין אֶת צַעְרוֹ שֶׁל הַחֹלָה, שֶׁהִי נַעֲשֶׂה לוֹ בְּשֶׁל כֵּךְ נַחַת רוּחַ (כְּלִשְׁוֹן הָרֵא"ש ה"ל). אִם כֵּן יֵשׁ לומר שֶׁהַקְטָנָה הַזֹּו שֶׁל צַעַר הַחֹלָה תִּאֲפִיל עַל חֲשֵׁשׁ טוֹמָאָה הַמָּת, וְהַכֵּהן יִהְיֶה רִשְׁאִי לִבְקֹר חוֹלָה בְּבֵית חוֹלִים.

(וּבִמְיוּחַד אִם מִצְוַת בִּיקוּר חוֹלִים הִיא מִצְוָה מִדְּאוּרִייתָא, כְּדִבְרֵי הַרְמַב"ן, יֵשׁ לומר שֶׁעֲדִיף לְקִיִּים מִצְוָה דְּאוּרִייתָא וְלִדְחוֹת טוֹמָאָה מִדְּרַבְנָן. וְאִף אִם נֹאמֵר שֶׁמִּצְוַת בִּיקוּר חוֹלִים הִיא מִדְּרַבְנָן כְּדִבְרֵי הַרְמַב"ם בְּהַלְכוֹת אֲבָל, עֲדִיין אֲפִשֵׁר לומר שִׁישׁ לְדְחוֹת אִיסוּר טוֹמָאָה דְּרַבְנָן, שֶׁהִי הוּא רַק סַפֵּק אִם יֵשׁ מֵת בְּבֵית חוֹלִים, וּמִצְוַת בִּיקוּר חוֹלִים וְדֹאֵי שִׁיקִיִּים, וְבִרִי וְשִׁמָּה בְּרִי עֲדִיף).

אֲשַׁמַּח מֵאֵד לְקַבֵּל תְּשׁוּבָה עַל דְּבָרֵי אֵלּוֹ מִמַּע"כ שְׁלִיט"א, וְהִנֵּי לְבָרְכוֹ בְּבִרְכַּת כְּתִיבָה וְחִתִּימָה טוֹבָה וְכָל טוֹב סֵלָה

בִּיִּדְיוֹת וּבַחֻקְרָה

צְבִי רֵיזְמָן

רשימת השיעורים - שנה ראשונה:

הדלקת נרות חנוכה	שמיטת כספים	א	קיום הבטחות
בשליחות	גורל הגר"א	ב	תמימות בספירת העומר
חיוכי הנכדים בכבוד סביהם	הצלת נפש בנפש	ג	קטן שהגדיל
יששכר וזבולון	מעויות בתפילת ר"ה	ד	לא בשמים היא
קריאת שמות	בינונים תלויים ועומדים	ה	פדיון הבן בספיקות
השתנות הטבעים	קדושת שביעית בד' מינים	ו	זר בברכת כהנים
תפילין של ר"ת	הלכות מצוות בכבוד ס"ת	ז	רות המואביה ובדיני גרות
תורה עם דרך ארץ	דברים האסורים בשבת	ח	תקיעות בעת צרה
לא יסתור דברי אביו	משום השמעת קול	ט	ברכת שהחיינו בציצית
האזנת סתר	מעויות בתפילה ובבהמ"ז	י	שבת הארץ
הכותל המערבי	מנדק בשני אחים	יא	כהנים בקברי צדיקים
לא ילבש	קיום הפסמי בחירות	יב	התחלה בתפילה ובמצוות
חמא כדי שיזכה חברך	מצוה בו יותר מבשלוהו	יג	תפילת מוסף
ברכת החמה	אי הידור מצוה	יד	נדרי צדקה במחשבה
יין שביעית לד' כוסות	ברוך שפטרני	טו	יציאה מארץ ישראל
תנאי בקיום מצוות	מקדש מעט	טז	קדוש ה'
רפואה ועישון ביו"ט	פונדקאות	יז	מעשה שבת
	פדיון שבויים	יח	מאכלים עם מיני דגן

רשימת השיעורים - שנה שנייה:

אזהב ושונא	ברכת הגומל - לעוברי דרכים	נא	מדבר שקר תרחק
גר איש וביתו	לא תתגודדו	נב	וחי בהם, קביעת רגע המוות
הנה ושבעת בניה	בל תשחית	נג	חמר מדינה לקידוש והבדלה
עשרה בטבת	מצות מעקה	נד	ההנהגה במחלוקת הלכה
קדיש	ברוב עם הדרת מלך	נה	וקבלה
רפואה מגולית בשבת	או זריזין מקדימין למצוות	נז	חזקת כהונה
מזוזה במקום שאין בו ד' אמות	י"ג מדות	נו	אנכי ה' אלוך
לחם משנה	הפסק בדיבור בתקיעות ועוד	נז	גזירות פסולים
חיבור והפרדת אותיות	עינוי ביו"ב, ומצות אכילה	נח	פנים חדשות
עבד איניש דינא לנפשיה	בעיו"ב	נט	תכלת בציצית בזמן הזה
מכירת בתי כנסת	מצות חינוך	ס	תינוק שנשבה
נשים בפרשת זכור	הפטור מדבר ועושהו	סא	בגדרי בל תשקצו
על שם הפור	שיכור בהלכה	סב	צער בעלי חיים
צורות אדם ומשמשים במרום	מילה שלא בזמנה	סג	ירושלם בשררה וברבנות
אתר אינטרנט הפתוח בשבת	כופין על מדת סדום	סד	אילת - בירור גבול דרום
תאריכים ושמות לעזויים	קנין כסף - שטרות	סה	א"י
מסחר בחול המועד	סיטומתא	סו	אשו משום חציו
קו התאריך	מעשר כספים		לא תחמוד

רשימת השיעורים - שנה שלישית:

מנין י' לדברים שבקדושה	קדושת הכהנים והלויים	קא	גניבת דעת
נפילת אפים	תורה שבעל פה	קב	ספיה לקטן
כניסת כהן לבתי חולים	נרות שבת	קג	אונאת דברים

עולמות • לימוד בעיון

עולמות - תוכנית לימוד בעיון
המועדת למסירת שיעורים בקבוצות לימוד
מתוך דפי מקורות במגוון סוגיות הלכתיות ובירורי מנהגים

לסיוע בהקמת שיעורים חדשים ולקבלת דפי עזר להכנת השיעור
ניתן לפנות: טל' 050-4102399 OLAMOT111@GMAIL.COM

מקומות בהם מתקיימים שיעורים:

אלעד • אפרת • בני ברק • בית גמליאל • גבעת שמואל • דימונה • חיפה • טלז סיטון • יבנה • ירושלים • ישובי שער הנגב • מודיעין • מעלה אדומים
מעלות • נתניה • פתח תקוה • עפולה • צפת • קרני שומרון • רחובות • רמלה • רעננה • שעלבים • תל אביב • בסיס צה"ל • תעשייה אוירית
בדפס • הונג קונג • וינה • ונצואלה • מורנו • לונדון • לוס אנג'לס • ליקווד • מונטריאל • מיאמי • מכסיקו סיטי • ניו יורק • סאן פאולו • שיקאגו